บทที่ 4
ผลการวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบวัดคุณภาพชีวิตของผู้ติดเฮโรอีน ยาบ้า และกัญชาในตัวอย่างชาวไทย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเป็นส่วน ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบวัด QOL-HAC

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบวัด QOL-HAC และ SF-36

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบความไวของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความตรงของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC และ SF-36

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะ	**จำนวน**(ร้อยละ) (N=1,510)
อายุ (ปี)	(N=1,506)
20 ปีลงมา	380(25.2%)
21-30	704(46.7%)
31-40	310(20.6%)
41-50	78(5.2%)
มากกว่า 50 ปี	34(2.3%)
เพศ	
ชาย	1,293(85.6%)
หญิง	217(14.4%)
ระดับการศึกษา	
ไม่ได้ศึกษา	90(6.0%)
ประถมศึกษา	389(25.8%)
มัธยมศึกษา	766(50.7%)
ประกาศนียบัตร	212(14.0%)
ปริญญาตรี	51(3.4%)
สูงกว่าปริญญาตรี	2(0.1%)

ตารางที่ 3 (ต่อ) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะ	**จำนวน**(ร้อยละ) (N=1,510)
ระดับรายได้ (บาท)	(N=1,507)
ไม่มีรายได้	449(29.8%)
1-3,000	256(17.0%)
3,001-6,000	391(25.9%)
6,001-9,000	226(15.0%)
9,001-12,000	91(6.0%)
มากกว่า 12,000	94(6.2%)
โรคประจำตัว	
มี	202(13.4%)
ไม่มี	1,308(86.6%)
สารเสพติดที่มาบำบัดรักษา	
เฮโรอีน	505(33.5%)
ยาบ้า	502(33.2%)
กัญชา	503(33.3%)
จำนวนครั้งของการรักษาภายในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา (ครั้ง)	
1	1,056(69.9%)
2-5	346(22.9%)
มากกว่า 5	108(7.2%)
การบำบัดรักษาในขั้นตอนต่าง ๆ	
ผู้ป่วยนอก	374(24.8%)
ผู้ป่วยในระยะถอนพิษยา	360(23.8%)
ผู้ป่วยในขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพ	480(31.8%)
ผู้ป่วยระยะติดตามผล	296(19.6%)

ตารางที่ 3 (ต่อ) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะ	จำนวน(ร้อยละ) (N=1510)
สารเสพติดชนิดต่าง ๆ ที่ใช้	
เฮโรอีน	524(34.7%);
ยาบ้า	791(52.4%)
แอลกอฮอล์	306(20.3%)
สารระเหย	76(5.0%)
กัญชา	700(46.4%)
ยาไอซ์	246(16.3%)
ยากล่อมประสาท	88(5.8%)
สี่คูณร้อย	111(7.4%)
สารเสพติดอื่น ๆ	36(2.4%)
ชนิดยาเสพติดที่ใช้	
เฮโรอีน	252(16.7%)
ยาบ้า	350(23.2%)
กัญชา	237(15.7%)
ยาบ้าและเฮโรอีน	69(4.6%)
ยาบ้าและกัญชา	101(6.7%)
ยาบ้าและสารเสพติดชนิดอื่น (ยกเว้นเฮโรอีนและกัญชา)	64(4.2%)
เฮโรอีนและกัญชา	20(1.3%)
เฮโรอีนและสารเสพติดชนิดอื่น (ยกเว้นยาบ้าและกัญชา)	45(3.0%)
กัญชาและสารเสพติดชนิดอื่น (ยกเว้นยาบ้าและเฮโรอีน)	80(5.3%)
ยาบ้า เฮโรอีน และกัญชา	25(1.7%)
ยาบ้า เฮโรอีน และสารเสพติดชนิดอื่น (ยกเว้นกัญชา)	25(1.7%)
เฮโรอีน กัญชาและสารเสพติดชนิดอื่น (ยกเว้นยาบ้า)	10(0.7%)
ยาบ้า กัญชาและสารเสพติดชนิดอื่น (ยกเว้นเฮโรอีน)	149(9.9%)
ยาบ้า เฮโรอีน กัญชาและสารเสพติดชนิดอื่น	78(5.2%)

จากตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งหมด 1,510 ราย พบว่า ร้อยละ 46.7 มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี และร้อยละ 25.2 อยู่ในช่วงอายุ 20 ปีลงมา นั่นคือโดยรวมแล้วผู้ป่วยร้อยละ 71.9 มีอายุตั้งแต่ 30 ปีลงมา ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ85.6) การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่าคิดเป็นร้อยล 82.5 ส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ (ร้อยละ 29.8) ตัวอย่างร้อยละ 86.6 เป็นผู้ไม่มีโรคประจำตัว ตัวอย่างซึ่งมีโรคประจำตัวรายงานว่าเป็นโรคภูมิแพ้ หอบหืด และภูมิคุ้มกันบกพร่อง ยาบ้าเป็นยาเสพติดซึ่งตัวอย่างใช้มากที่สุด (ร้อยละ 52.4) รองลงมาคือ กัญชา (ร้อยละ 46.4) มีการใช้สารเสพติดเดี่ยวมากกว่าการใช้สารเสพติดหลายชนิดร่วมกัน ตัวอย่างรายงานว่าใช้สารเสพติดชนิดเดียวร้อยละ 55.6 ตัวอย่างส่วนใหญ่เข้ามาบำบัดรักษาเพียงครั้งเดียว (ร้อยละ 69.9) โดยตัวอย่างเป็นผู้ป่วยนอกระยะถอนพิษยา ผู้ป่วยในระยะถอนพิษยา ผู้ป่วยในขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพ ระยะติดตามผล ร้อยละ 24.8, 23.8, 31.8และ 19.6 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบวัด

การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นเทคนิคทางสถิติ ที่มุ่งลดจำนวนตัวแปรที่มีอยู่จำนวนมากให้เหลือเป็นตัวแปรแฝงหรือองค์ประกอบที่มีจำนวนน้อยลง ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลว่าคำถามบางข้อ (ตัวแปรบางตัว) อาจมีคุณสมบัติในการอธิบายลักษณะของข้อมูลได้เหมือน ๆ กันได้ ตัวแปร (คำถาม)ในลักษณะนี้อาจจะต้องตัดทิ้งไป หรือถูกจัดรวมเข้ากลุ่มกันเป็นตัวแปรใหม่ เรียกว่า องค์ประกอบ (Factor) แบบวัดคุณภาพชีวิตของผู้ติดสารเสพติด (DAQOL) ซึ่งพัฒนาโดย เสาดาหรอ โสดาดิส (2548) มีคำถามทั้งหมด 79 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็น 18 มิติ ใน 7 ด้าน ในการศึกษาครั้งนี้ได้ปรับปรุง DAQOL ใหม่ โดยพัฒนาคำถามในส่วนของอาการถอนพิษยาเฉพาะสารเสพติดแต่ละตัว คำถามสำหรับผู้ติดเฮโรอีน ยาบ้า และกัญชามีคำถามจำนวน 23, 19, 21 ข้อ ตามลำดับ สำหรับคำถามในมิติอื่น ๆ ใช้คำถามจากแบบวัด DAQOL ซึ่งพัฒนาขึ้นในปี 2548 จำนวน 64 ข้อ ทำให้แบบวัดเฉพาะผู้ติดสารเฮโรอีน ยาบ้า และกัญชา (QOL-HAC) มีคำถามรวมทั้งหมด 87, 83, 85 ข้อ ตามลำดับ ในการวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบวัดในส่วนของอาการถอนพิษยาจะแยกวิเคราะห์สำหรับผู้ป่วยที่ติดสารเสพติดแต่ละตัว สำหรับคำถามในมิติอื่น ๆ จะวิเคราะห์โดยรวมผู้ป่วยที่ติดสารเสพติดทุกชนิดรวมกัน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบวัดอาการถอนพิษยาเฮโรอีน

การวิเคราะห์จากข้อมูลของผู้ติดสารเฮโรอีนในส่วนของอาการถอนพิษยาซึ่งมีคำถามรวมทั้งหมด 23 ข้อ ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 4 KMO and Bartlett's Test อาการถอนพิษยาเฮโรอีน (N=505)

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.949
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	6251.166
	df	190
	Sig.	.000

จากตารางที่ 4 ค่า Kaiser-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) มีค่าเท่ากับ 0.949 ซึ่งมีค่าใกล้ 1 แสดงว่าคำถามแต่ละข้อมีความสัมพันธ์กันมากพอ จึงสามารถนำเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของคำถามมาใช้เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ตารางที่ 5 ค่าไอเกนท์จากการวิเคราะห์องค์ประกอบอาการถอนพิษยาเฮโรอีน (N=505)

Factor	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings(a)
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total
1	9.708	48.541	48.541	8.388
2	1.768	8.842	57.383	7.226
3	1.020	5.100	62.483	5.262
4	.782	3.911	66.394	
5	.766	3.828	70.222	
6	.710	3.550	73.772	
7	.590	2.948	76.720	
8	.543	2.717	79.437	
9	.498	2.489	81.927	
10	.462	2.308	84.235	
11	.436	2.179	86.413	
12	.416	2.081	88.495	
13	.390	1.949	90.444	
14	.371	1.857	92.301	
15	.339	1.694	93.995	
16	.325	1.627	95.622	
17	.263	1.316	96.938	
18	.256	1.278	98.216	
19	.217	1.087	99.304	
20	.139	.696	100.000	

Extraction Method: Maximum Likelihood.
a When factors are correlated, sums of squared loadings cannot be added to obtain a total variance.

ตารางที่ 5 แสดงค่าไอเกนท์จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ เมื่อใช้เกณฑ์จำนวนไอเกนท์ที่มากกว่า 1 เพื่อระบุถึงจำนวนมิติ พบว่าจำนวนไอเกนท์ที่มากกว่า 1 มี 3 ตัว แสดงว่าองค์ประกอบของอาการถอนพิษยาเฮโรอีนน่าจะมี 3 มิติ

รูปที่ 2 กราฟ Scree Plot อาการถอนพิษยาเฮโรอีน (N=505)

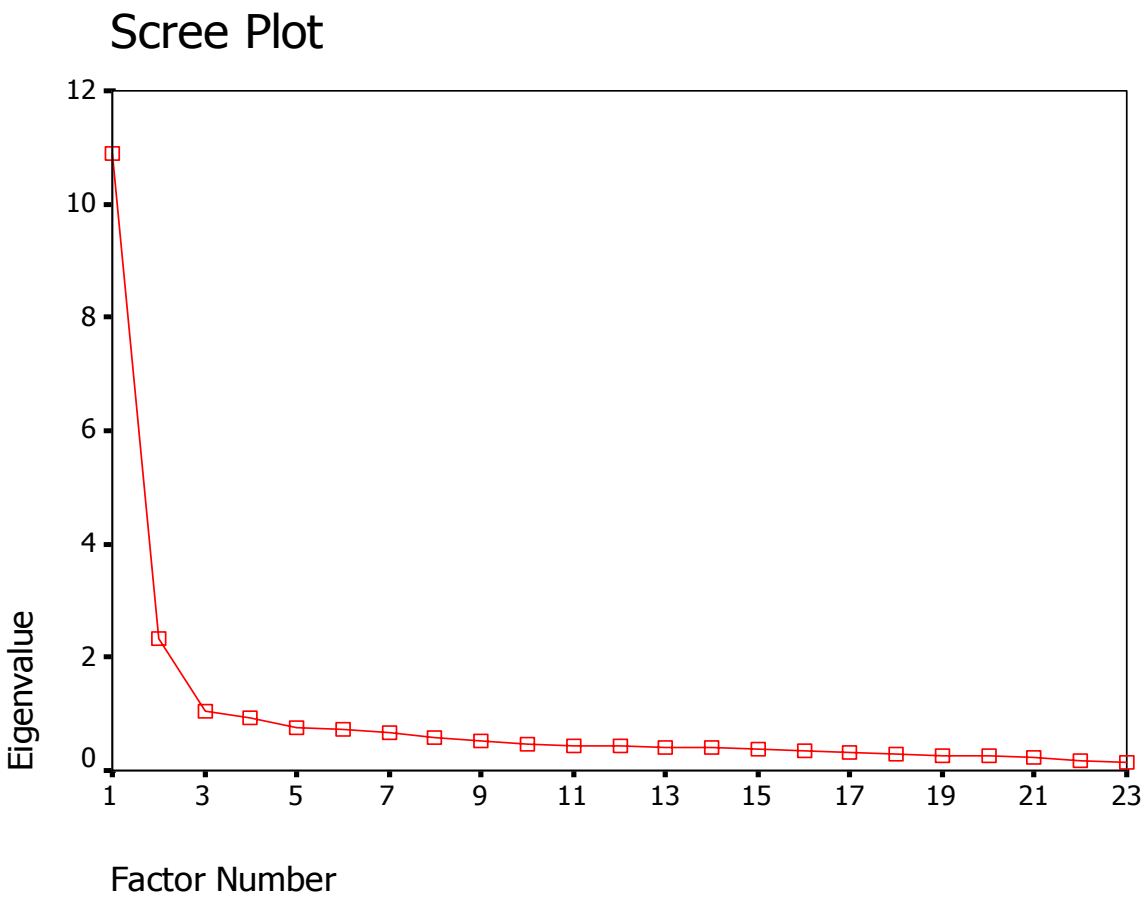

จากกราฟ Scree Plot (รูปที่ 2) เมื่อพิจารณาจุดที่โค้งของกราฟเริ่มจะเป็นแนวราบ คือ ที่ 3-4 มิติ จึงน่าจะมี 2-3 องค์ประกอบ จึงวิเคราะห์แบบ 2-3 องค์ประกอบ โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาว่าแบบวัดควรประกอบด้วยกี่องค์ประกอบ มีดังต่อไปนี้

1. คำถามควรมีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ตั้งแต่ 0.3 ขึ้นไป

2. ไม่มี cross loading หรือน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าสูง > 0.3 ในมากกว่าหนึ่งองค์ประกอบ

3. คำถามที่สามารถจัดเข้าพวกที่ได้นั้นสามารถอธิบายความหมายของปัจจัยได้ หรือคำถามแต่ละข้อที่ถูกจัดในองค์ประกอบเดียวกันต้องมีความหมายที่สอดคล้องกัน

จากการสกัดองค์ประกอบพบว่า คำตอบแบบ 3 องค์ประกอบ มีความสอดคล้องกับทฤษฎีที่วางไว้มากที่สุด ผลการสกัดองค์ประกอบของคำถามทั้ง 23 ข้อในครั้งแรก แสดงอยู่ในภาคผนวก จ พบว่า คำถามข้อ Q1.21(คุณรู้สึกกลัวโดยไม่มีสาเหตุ) และ Q1.22 (คุณรู้สึกว่าน้ำลายออกมากกว่าปกติ) รวมอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน แต่เป็นคำถามที่ไม่สามารถจัดเข้าพวกได้ และคำถามข้อ Q1.20 (คุณรู้สึกว่าตัวเองก้าวร้าวกว่าปกติ) มี cross loading หรือน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าสูง > 0.3 ในมากกว่าหนึ่ง

องค์ประกอบ จึงได้พิจารณาตัดคำถาม 3 ข้อนี้ออก และเมื่อมีการสกัดองค์ประกอบอีกครั้งกับคำถามที่เหลือ 20 ข้อ พบว่าองค์ประกอบ 3 มิติสามารถแปลผลได้ง่าย และทั้ง 3 มิติอธิบายความแปรปรวนในคำถามต่าง ๆ ได้ร้อยละ 62.48

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์องค์ประกอบของอาการถอนพิษยาเฮโรอีน (N=505)

ด้าน	จำนวนคำถามเริ่มต้น	คำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบในเมทริกซ์รูปแบบ (Pattern matrix) มากกว่า 0.3 (ตัวเลขท้ายข้อคือน้ำหนักองค์ประกอบ)
1.มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	10	Q1.1(0.692), Q1.2(0.600), Q1.3(0.595), Q1.4(0.617), Q1.5(0.478) Q1.10(0.789), Q1.12(0.749), Q1.13(0.637)
2.มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านระบบกล้ามเนื้อและกระดูก	3	Q1.6(0.717), Q1.7(0.700)
3.มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวช	10	Q1.9(0.380), Q1.15(0.729), Q1.16(0.744), Q1.17(0.902), Q1.18(0.875), Q1.19(0.473), Q1.23(0.744)

Extraction Method: Maximum Likelihood. Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

a Rotation converged in 9 iterations.

ตารางที่ 7 Pattern Matrix อาการถอนพิษยาเฮโรอีน (N=505) (แสดงเฉพาะน้ำหนักองค์ประกอบที่มากกว่า 0.30)

คำถาม	อาการ	Factor		
		1	2	3
Q1.10	ด้านอาการทางกายทั่วไป เช่น ปวดบริเวณช่องท้อง น้ำมูกน้ำตาไหล หนาว ร้อน ๆ เป็นช่วง ๆ	.789		
Q1.12		.749		
Q1.11		.710		
Q1.1		.692		
Q1.13		.637		
Q1.4		.617		
Q1.2		.600		
Q1.3		.595		
Q1.8		.509		
Q1.5		.478		
Q1.17	ด้านอาการทางจิตเวช เช่น เบื่อ หมดความสนใจหรือความสุขใจ อารมณ์ฉุนเฉียวกว่าปกติ ก้าวร้าว		.902	
Q1.18			.875	
Q1.23			.744	
Q1.16			.744	
Q1.15			.729	
Q1.19			.473	
Q1.14			.396	
Q1.9			.380	
Q1.6	ด้านระบบกล้ามเนื้อและกระดูก เช่น ปวดเมื่อกล้ามเนื้อ ปวดตามข้อ/กระดูก			-.717
Q1.7				-.700

Extraction Method: Maximum Likelihood. Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.
a Rotation converged in 9 iterations.

จากตารางที่ 6 และ 7 จะเห็นว่าคำถามในมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยา (Q1.1-1.23) ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้นั้นอยู่แยกกันใน 3 มิติ ซึ่งอาการถอนพิษยาแบ่งออกเป็น 3 อาการหลัก คือ

1. ด้านอาการทางกายทั่วไป ประกอบด้วยคำถาม Q1.1-Q1.5, Q1.10, Q1.12 และ Q1.13

2. ด้านระบบกล้ามเนื้อและกระดูก ประกอบด้วยคำถาม Q1.6, Q1.7

3. ด้านอาการทางจิตเวช ประกอบด้วยคำถาม Q1.9, Q1.15-19 และ Q1.23

คำถามในข้อ Q1.8 (คุณมีความรู้สึกเหมือนมีอะไรมาไต่บริเวณผิวหนัง) และข้อ Q1.11 (คุณมีอาการชักกระตุกบริเวณกล้ามเนื้อ) รวมอยู่ในด้านอาการทางกายทั่วไป และข้อ Q1.14 (คุณมีอาการท้องเสีย) รวมอยู่ในด้านอาการทางจิตเวช เมื่อพิจารณาจากความหมายของคำถามไม่สามารถจัดเข้าพวกได้ และความหมายก็ไม่สอดคล้องกัน จึงมีการพิจารณาตัดคำถามทั้ง 3 ข้อนี้ออก สุดท้ายคำถามด้านอาการถอนพิษยาเฉพาะผู้ติดเฮโรอีนมีคำถามทั้งหมด 17 ข้อ ใน 3 มิติ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบวัดอาการถอนพิษยาบ้า

การวิเคราะห์จากข้อมูลของผู้ติดยาบ้าในส่วนของอาการถอนพิษยาซึ่งมีคำถามรวมทั้งหมด 19 ข้อ ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 8 KMO and Bartlett's Test อาการถอนพิษยาบ้า (N=502)

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.917
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	4608.442
	df	171
	Sig.	.000

จากตารางที่ 8 ค่า Kaiser-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) มีค่าเท่ากับ 0.917 ซึ่งมีค่าใกล้ 1 แสดงว่าคำถามแต่ละข้อมีความสัมพันธ์กันมากพอ จึงสามารถนำเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของคำถามมาใช้เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ตารางที่ 9 ค่าไอเกนท์จากการวิเคราะห์องค์ประกอบอาการถอนพิษยาบ้า (N=502)

Factor	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings(a)
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total
1	7.838	41.252	41.252	5.852
2	1.553	8.174	49.426	4.123
3	1.334	7.020	56.446	5.588
4	1.026	5.402	61.848	3.167
5	.949	4.997	66.845	
6	.713	3.750	70.595	
7	.704	3.705	74.300	
8	.649	3.414	77.714	
9	.554	2.914	80.628	
10	.535	2.816	83.444	
11	.491	2.587	86.031	
12	.464	2.440	88.471	
13	.425	2.235	90.705	
14	.412	2.167	92.873	
15	.331	1.740	94.613	
16	.287	1.513	96.126	
17	.270	1.420	97.546	
18	.259	1.362	98.908	
19	.207	1.092	100.000	

Extraction Method: Maximum Likelihood.
a When factors are correlated, sums of squared loadings cannot be added to obtain a total variance.

ตารางที่ 9 แสดงค่าไอเกนท์จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ เมื่อใช้เกณฑ์จำนวนไอเกนท์ที่มากกว่า 1 เพื่อระบุถึงจำนวนมิติ พบว่าจำนวนไอเกนท์ที่มากกว่า 1 มี 4 ตัว แสดงว่าองค์ประกอบของอาการถอนพิษยาบ้าน่าจะมี 4 มิติ

รูปที่ 3 กราฟ Scree Plot อาการถอนพิษยาบ้า (N=502)

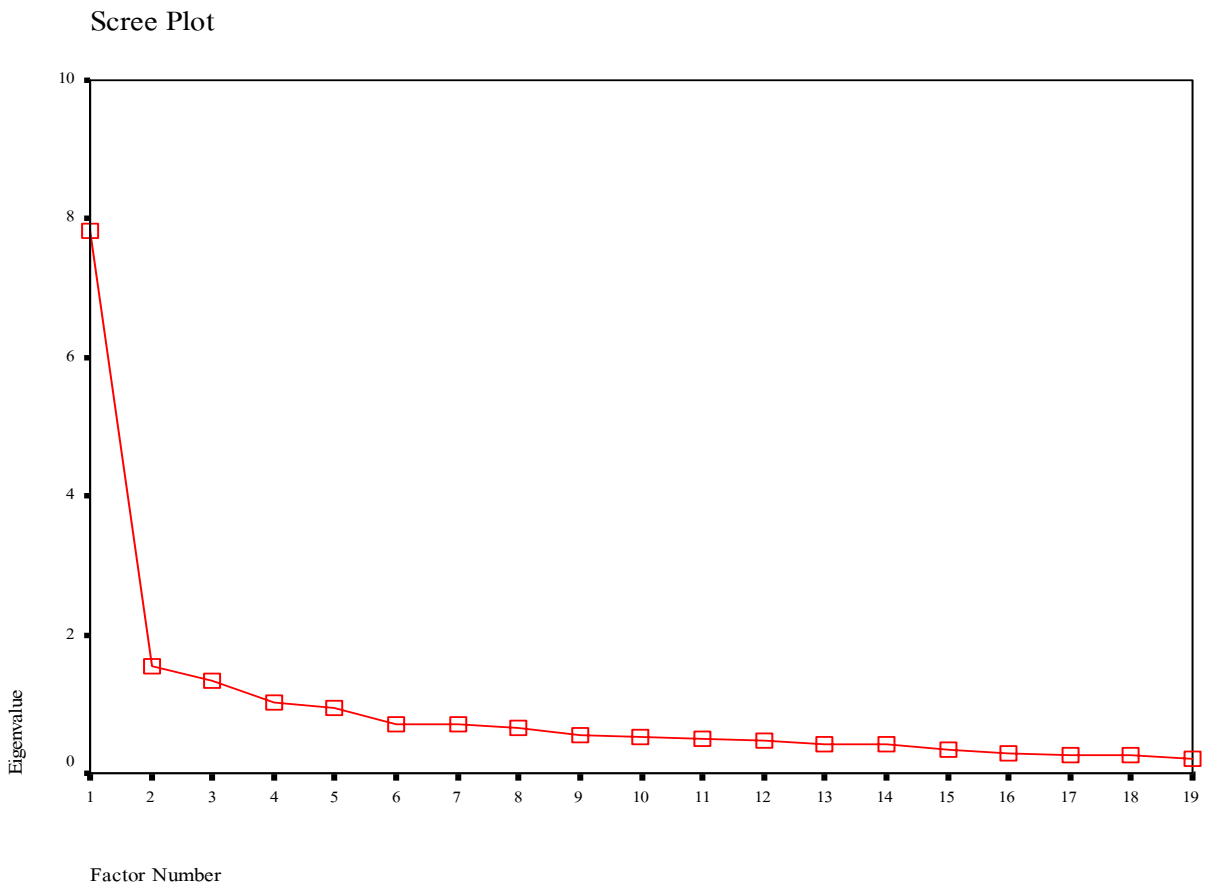

จากกราฟ Scree Plot (รูปที่ 3) เมื่อพิจารณาจุดที่โค้งของกราฟเริ่มจะเป็นแนวราบ คือ 4 มิติ จึงน่าจะมี 3 องค์ประกอบ เนื่องจาก Eigenvalues และ Scree Plot ได้ผลไม่ตรงกัน จึงวิเคราะห์แบบ 3-4 องค์ประกอบ โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาว่าแบบวัดควรประกอบด้วยกี่องค์ประกอบตามหลักเกณฑ์ 3 ข้อข้างต้น

จากการสกัดองค์ประกอบพบว่าคำตอบแบบ 4 องค์ประกอบไม่สอดคล้องกับทฤษฎีที่วางไว้ และแปลผลได้ยาก ในการสกัดองค์ประกอบของคำถามทั้ง 19 ข้อ ในครั้งแรก ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงอยู่ในภาคผนวก จ พบว่าคำถามข้อ Q1.8 (คุณมีความรู้สึกเหมือนมีอะไรมาไต่บริเวณผิวหนัง) มี cross loading คำถามข้อ Q1.24(คุณมีอาการปวดบริเวณช่องท้อง) และข้อ Q1.25(คุณมีอาการชักกระตุกบริเวณกล้ามเนื้อ) มี loading ต่ำ จึงได้พิจารณาคำถาม 3 ข้อนี้ออก จากตารางที่ 10 เมื่อมีการสกัดองค์ประกอบอีกครั้งพบว่าองค์ประกอบ 3 มิติสามารถแปลผลได้ง่าย และทั้ง 3 มิติอธิบายความแปรปรวนในคำถามต่าง ๆ ได้ร้อยละ 60.94

ตารางที่ 10 ค่าไอเกนท์จากการวิเคราะห์องค์ประกอบอาการถอนพิษยาบ้า (ตัดข้อ 1.8, 1.24 และข้อ 1.25 ออก) (N=502)

Factor	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings(a)
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total
1	6.902	43.137	43.137	5.302
2	1.544	9.648	52.785	2.227
3	1.305	8.154	60.939	5.393
4	.887	5.545	66.484	
5	.855	5.341	71.825	
6	.671	4.191	76.017	
7	.583	3.645	79.662	
8	.518	3.240	82.902	
9	.474	2.961	85.863	
10	.458	2.861	88.724	
11	.418	2.610	91.334	
12	.337	2.105	93.439	
13	.301	1.883	95.322	
14	.276	1.726	97.048	
15	.260	1.624	98.672	
16	.212	1.328	100.000	

Extraction Method: Maximum Likelihood.
a When factors are correlated, sums of squared loadings cannot be added to obtain a total variance.

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์องค์ประกอบของอาการถอนพิษยาบ้า (N=502)

ด้าน	จำนวนคำถามเริ่มต้น	คำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบในเมทริกซ์รูปแบบ (Pattern matrix) มากกว่า 0.3 (ตัวเลขท้ายข้อคือน้ำหนักองค์ประกอบ)
1.มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	9	Q1.1(0.496), Q1.2(0.514), Q1.4(0.583), Q1.5(0.694), Q1.6(0.747), Q1.7 (0.793)
2.มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ	7	Q1.28(0.780), Q1.29(0.500), Q1.30(0.575), Q1.31(0.920), Q1.34(0.709)
3.มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน	3	Q1.26(0.738), Q1.27(0.645)

Extraction Method: Maximum Likelihood. Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

a Rotation converged in 13 iterations.

ตารางที่ 12 Pattern Matrix ของอาการถอนพิษยาบ้า (N=502) (แสดงเฉพาะน้ำหนักองค์ประกอบที่มากกว่า 0.30)

คำถาม	อาการ	Factor		
		1	2	3
Q1.7	ด้านอาการทางกายทั่วไป เช่น ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ปวดตามข้อ/กระดูก หายใจเหนื่อยหอบหรือหายใจขัด หนาว ๆ ร้อน ๆ เป็นช่วง ๆ	.793		
Q1.6		.747		
Q1.5		.694		
Q1.4		.583		
Q1.2		.514		
Q1.1		.496		
Q1.3		.490	-.367	
Q1.33		.337		-.325
Q1.32				
Q1.26	ด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน เช่น รู้สึกว่ามีคนมากระซิบข้างหู เห็นภาพแปลก ๆ		-.738	
Q1.27			-.645	
Q1.31	ด้านอาการทางจิตใจ เช่น กระวนกระวายใจ กังวลใจหรือคิดมาก สับสน			-.920
Q1.28				-.780
Q1.34				-.709
Q1.30				-.575
Q1.29				-.500

Extraction Method: Maximum Likelihood. Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.
a Rotation converged in 13 iterations.

จากตารางที่ 11 และ 12 จะเห็นว่า คำถามในมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยา (Q1.1-1.8 และ Q1.24-Q1.34) อยู่แยกกันใน 3 มิติ ซึ่งอาการถอนพิษยาแบ่งออกเป็น 3 อาการหลัก คือ

1. ด้านอาการทางกายทั่วไป ประกอบด้วยคำถาม Q1.1, Q1.2 และ Q1.4-1.7

2. ด้านอาการทางจิตใจ ประกอบด้วยคำถาม Q1.31, Q1.28, Q1.34, Q1.30 และ Q1.29

3. ด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน ประกอบด้วยคำถาม Q1.26 และ Q1.27

คำถามในข้อQ1.3(คุณมีอาการมือสั่นตัวสั่น) และข้อ Q1.33(คุณรู้สึกอยากนอนหรือนอนมาก) มี cross loading หรือน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าสูง > 0.3 ในมากกว่าหนึ่งองค์ประกอบ ส่วนข้อ Q1.32(คุณรู้สึกอยากอาหารมากขึ้นหรือทานอาหารมากขึ้น) มี loading ต่ำ จึงมีการพิจารณาตัดคำถามทั้ง 3 ข้อนี้ออก สุดท้ายคำถามด้านอาการถอนพิษยาเฉพาะผู้ติดยาบ้ามีคำถามทั้งหมด 13 ข้อ ใน 3 มิติ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบวัดอาการถอนพิษยากัญชา

การวิเคราะห์จากข้อมูลของผู้ติดกัญชาในส่วนของอาการถอนพิษยาซึ่งมีคำถามรวมทั้งหมด 21 ข้อ ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 13 KMO and Bartlett's Test อาการถอนพิษยากัญชา (503)

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.959
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	7955.806
	df	210
	Sig.	.000

จากตารางที่ 13 ค่า Kaiser-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) มีค่าเท่ากับ 0.959 ซึ่งมีค่าใกล้ 1 แสดงว่าคำถามแต่ละข้อมีความสัมพันธ์กันมากพอ จึงสามารถนำเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของคำถามมาใช้เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ตารางที่ 14 ค่าไอเกนท์จากการวิเคราะห์องค์ประกอบอาการถอนพิษยากัญชา (N=503)

Factor	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings(a)
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total
1	10.989	52.327	52.327	9.649
2	2.306	10.979	63.306	7.701
3	1.021	4.864	68.170	6.467
4	.784	3.733	71.903	
5	.638	3.039	74.942	
6	.545	2.595	77.537	
7	.492	2.342	79.879	
8	.459	2.186	82.065	
9	.437	2.081	84.146	
10	.390	1.858	86.004	
11	.368	1.751	87.755	
12	.344	1.637	89.392	
13	.317	1.511	90.903	
14	.295	1.403	92.306	
15	.281	1.339	93.645	
16	.275	1.307	94.952	
17	.252	1.198	96.150	
18	.221	1.052	97.202	
19	.217	1.031	98.234	
20	.201	.957	99.191	
21	.170	.809	100.000	

Extraction Method: Maximum Likelihood.
a When factors are correlated, sums of squared loadings cannot be added to obtain a total variance.

ตารางที่ 14 แสดงค่าไอเกนท์จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ เมื่อใช้เกณฑ์จำนวนไอเกนท์ที่มากกว่า 1 เพื่อระบุถึงจำนวนมิติ พบว่าจำนวนไอเกนท์ที่มากกว่า 1 มี 3 ตัว แสดงว่าองค์ประกอบของอาการถอนพิษยากัญชาน่าจะมี 3 มิติ

รูปที่ 4 กราฟ Scree Plot อาการถอนพิษยากัญชา (N=503)

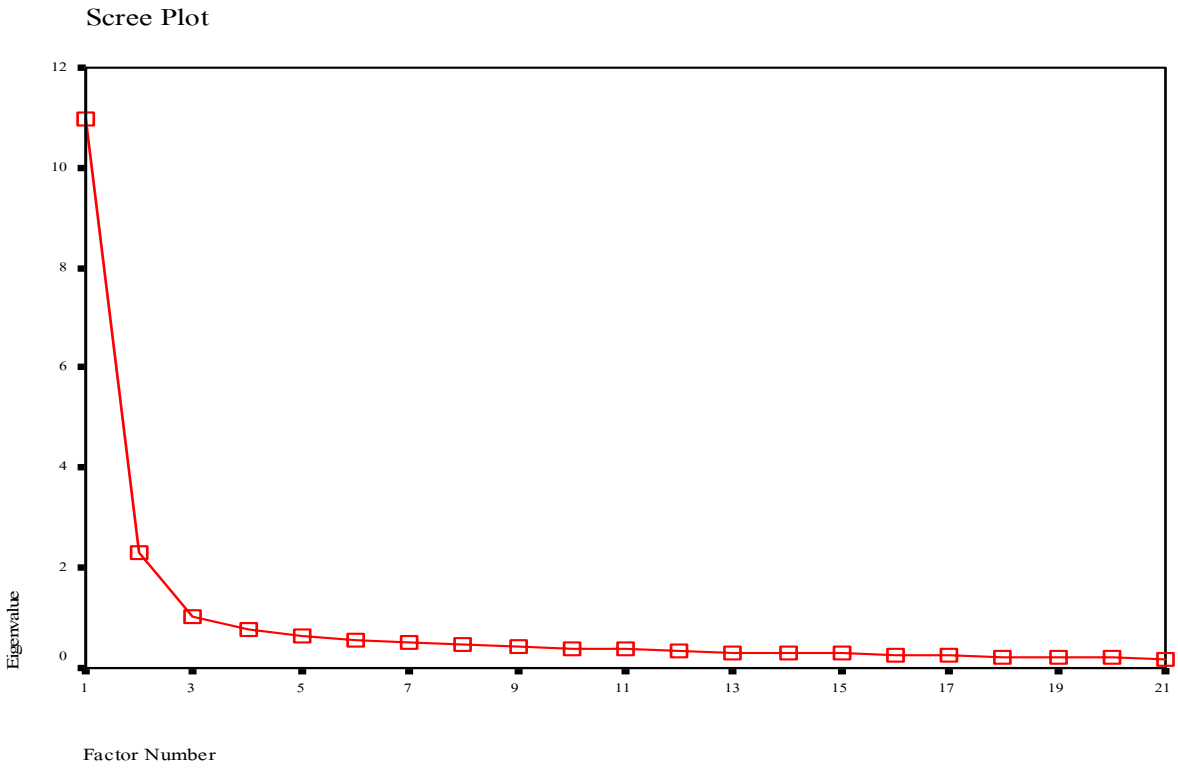

จากกราฟ Scree Plot (รูปที่ 4) เมื่อพิจารณาจุดที่โค้งของกราฟเริ่มจะเป็นแนวราบ คือ 4 มิติ จึงวิเคราะห์ที่ 3 องค์ประกอบ โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาว่าแบบวัดควรประกอบด้วยกี่องค์ประกอบตามหลักเกณฑ์ 3 ข้อข้างต้น

จากการสกัดองค์ประกอบพบว่าคำตอบแบบ 3 องค์ประกอบ มีความสอดคล้องกับทฤษฎีที่วางไว้มากที่สุด และผลที่ได้สามารถแปลผลได้ง่าย ทั้ง 3 มิติสามารถอธิบายความแปรปรวนในคำถามต่าง ๆ ได้ร้อยละ 68.17

ตารางที่ 15 การวิเคราะห์องค์ประกอบของอาการถอนพิษยากัญชา (N=503)

ด้าน	จำนวนคำถามเริ่มต้น	คำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบในเมทริกซ์รูปแบบ (Pattern matrix) มากกว่า 0.3 (ตัวเลขท้ายข้อคือน้ำหนักองค์ประกอบ)
1.มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยา ด้านอาการทางกายทั่วไป	10	Q1.1(0.773), Q1.2(0.800), Q1.3(0.564), Q1.4(0.772), Q1.5(0.778), Q1.6(0.752), Q1.7(0.631)
2.มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยา ด้านอาการทางจิตใจ	8	Q1.38(0.758), Q1.39(0.902), Q1.40(0.807), Q1.41(0.946), Q1.42(0.783), Q1.43(0.758), Q1.44(0.751), Q1.45(0.817)
3.มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยา ด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน	3	Q1.36(0.840), Q1.37(0.728)

Extraction Method: Maximum Likelihood. Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

a Rotation converged in 5 iterations.

ตารางที่ 16 Pattern Matrix ของอาการถอนพิษยากัญชา (N=503) (แสดงเฉพาะน้ำหนักองค์ประกอบที่มากกว่า 0.30)

คำถาม	อาการ	Factor		
		1	2	3
RQ1.41	ด้านอาการทางจิตใจ เช่น ไม่มีความสุขและเศร้าหมอง รู้สึกอ่อนเพลียจนไม่มีแรงจะทำอะไร โกรธง่าย หวาดระแวงโดยไม่มีเหตุผล	.946		
RQ1.39		.902		
RQ1.45		.817		
RQ1.40		.807		
RQ1.42		.783		
RQ1.43		.758		
RQ1.38		.758		
RQ1.44		.751		
RQ1.47		.733		
RQ1.46		.596		
RQ1.2	ด้านอาการทางกายทั่วไป เช่น ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ปวดตามข้อ/กระดูก น้ำมูกน้ำตาไหล หนาว ๆ ร้อน ๆ เป็นช่วง ๆ เหงื่อออก		.800	
RQ1.5			.778	
RQ1.1			.773	
RQ1.4			.772	
RQ1.6			.752	
RQ1.8			.643	
RQ1.7			.631	
RQ1.3			.564	
RQ1.36	ด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน เช่น เห็นภาพแปลก ๆ รู้สึกว่ามีคนมากระซิบข้างหู			-.840
RQ1.37				-.728
RQ1.35				-.545

Extraction Method: Maximum Likelihood. Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.
a Rotation converged in 5 iterations.

จากตารางที่ 15 และ 16 จะเห็นว่าคำถามในมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยา (Q1.1-1.8 และ Q1.35-1.47) ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้นั้นอยู่แยกกันใน 3 มิติ ซึ่งอาการถอนพิษยาแบ่งออกเป็น 3 อาการหลัก คือ

1. ด้านอาการทางกายทั่วไป ประกอบด้วยคำถาม Q1.1-1.7
2. ด้านอาการทางจิตใจ ประกอบด้วยคำถาม Q1.41, Q1.39, Q1.45, Q1.40, Q1.42, Q1.43, Q1.38, Q1.44

3. ด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน ประกอบด้วยคำถาม Q1.36 และ Q1.37 คำถามในข้อQ1.8 (คุณมีความรู้สึกเหมือนมีอะไรมาไต่บริเวณผิวหนัง) รวมอยู่ในด้านอาการทางกายทั่วไป ข้อQ1.47(คุณรู้สึกอยากกินขนมหวานหรืออาหารหวานมากขึ้น) และข้อ Q1.46(คุณมีอาการปวดท้องหรือท้องเสีย) รวมอยู่ในด้านอาการทางจิตใจ ส่วนข้อ Q1.35(คุณมีอาการขนลุก) รวมอยู่ในด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน เมื่อพิจารณาจากความหมายของคำถามไม่สามารถจัดเข้าพวกได้ และความหมายก็ไม่สอดคล้องกัน จึงมีการพิจารณาตัดคำถามทั้ง 4 ข้อนี้ออก สุดท้ายคำถามด้านอาการถอนพิษยาเฉพาะผู้ติดกัญชา มีคำถามทั้งหมด 17 ข้อ ใน 3 มิติ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบวัด QOL-HAC ในมิติอื่น ๆ นอกเหนือจากมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยา

การวิเคราะห์จะเป็นการวิเคราะห์รวมจากข้อมูลของผู้ติดสารเสพติดทั้ง 3 ชนิด มีคำถามรวมทั้งหมด 64 ข้อ

ตารางที่ 17 KMO and Bartlett's Test มิติอื่น ๆ นอกเหนือจากมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยา (N= 1510)

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.946
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	55612.367
	df	2016
	Sig.	.000

จากตารางที่ 17 ค่า Kaiser-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) มีค่าเท่ากับ 0.946 ซึ่งมีค่าใกล้ 1 แสดงว่าคำถามแต่ละข้อมีความสัมพันธ์กันมากพอ จึงสามารถนำเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของคำถามมาใช้เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ตารางที่ 18 ค่าไอเกนท์จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (คำถาม = 64 ข้อ, N=1510)

Factor	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings(a)
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total
1	16.632	25.988	25.988	8.245
2	6.235	9.743	35.731	6.370
3	5.046	7.884	43.615	5.738
4	1.915	2.992	46.606	6.737
5	1.888	2.950	49.556	9.035
6	1.706	2.665	52.222	7.936
7	1.410	2.203	54.425	9.053
8	1.402	2.191	56.616	6.915
9	1.270	1.984	58.600	6.334
10	1.135	1.773	60.373	2.100
11	1.080	1.688	62.061	6.715
12	.998	1.559	63.620	
13	.960	1.500	65.120	
14	.905	1.413	66.534	
15	.900	1.406	67.940	
16	.847	1.323	69.263	
17	.785	1.227	70.490	
18	.777	1.214	71.704	
19	.749	1.170	72.874	
20	.726	1.134	74.008	
21	.686	1.071	75.079	
22	.675	1.055	76.135	
23	.661	1.032	77.167	
24	.631	.986	78.153	

Extraction Method: Maximum Likelihood.

a When factors are correlated, sums of squared loadings cannot be added to obtain a total variance.

หมายเหตุ ตารางแสดงเฉพาะ 24 องค์ประกอบ

ตารางที่ 18 แสดงค่าไอเกนท์จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ เมื่อใช้เกณฑ์จำนวนไอเกนท์ที่มากกว่า 1 เพื่อระบุถึงจำนวนมิติ พบว่าจำนวนไอเกนท์ที่มากกว่า 1 มี 11 ตัว แสดงว่าน่าจะมี 11 มิติ

รูปที่ 5 กราฟ Scree Plot มิติอื่น ๆ นอกเหนือจากมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยา

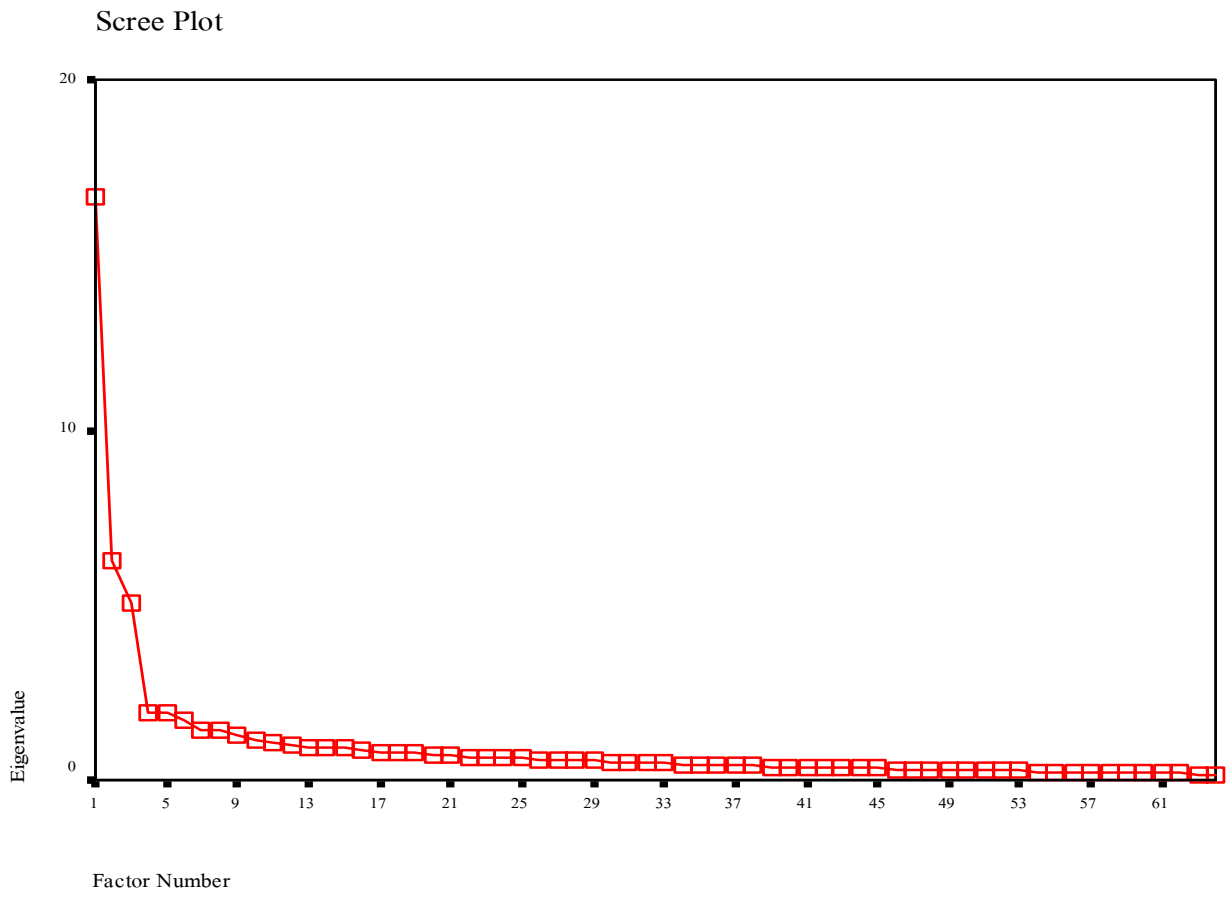

จากกราฟ Scree Plot (รูปที่ 5) เมื่อพิจารณาจุดที่โค้งของกราฟเริ่มจะเป็นแนวราบมี 2 จุด คือ 17 มิติ และ 21 มิติ ผู้วิจัยจึงได้สกัดองค์ประกอบที่ 17, 18, 19, 20 และ 21 มิติ ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงอยู่ในภาคผนวก จ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาว่าแบบวัดควรประกอบด้วยกี่องค์ประกอบ มีดังต่อไปนี้

1. คำถามควรมีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ตั้งแต่ 0.3 ขึ้นไป

2. ไม่มี cross loading หรือน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าสูง > 0.3 ในมากกว่าหนึ่งองค์ประกอบ

3. คำถามที่สามารถจัดเข้าพวกที่ได้นั้นสามารถอธิบายความหมายของปัจจัยได้ หรือมีคำถามแต่ละข้อที่ถูกจัดในด้านเดียวกันต้องมีความหมายที่สอดคล้องกัน

จากการทดลองสกัดองค์ประกอบดังกล่าวพบว่าคำตอบแบบ 18 องค์ประกอบ มีความสอดคล้องกับทฤษฎีที่วางไว้และการทดสอบแบบวัด DAQOL ในปี 2552 มากที่สุด และผลที่ได้สามารถแปลผลได้ง่าย ทั้ง 18 มิติ แต่เนื่องจากมีคำถามในข้อQ2.1 (คุณนอนหลับได้เต็มอิ่ม) ข้อQ7.2 (คุณมีความยุ่งยากในการประกอบกิจวัตรประจำวัน) ข้อQ10.2 (คุณพอใจในชีวิตทางเพศของคุณ) และข้อQ14.3 (คุณรู้สึกกังวล

ในเรื่องความปลอดภัยของตัวคุณเอง) เป็นคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ต่ำกว่า 0.3 จึงมีการพิจารณาตัดคำถามทั้ง 4 ข้อนี้ออก และมีการวิเคราะห์องค์ประกอบใหม่อีกครั้งในแบบ 18 องค์ประกอบ พบว่าสามารถอธิบายความแปรปรวนในคำถามต่าง ๆ ได้ร้อยละ 73.68 ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ค่าไอเกนท์จากการวิเคราะห์องค์ประกอบแบบ 18 องค์ประกอบ (คำถาม = 60 ข้อ, N=1510)

Factor	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings(a)
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total
1	15.801	26.334	26.334	4.673
2	6.192	10.320	36.655	4.955
3	4.605	7.675	44.330	5.278
4	1.893	3.154	47.484	7.776
5	1.827	3.046	50.530	5.595
6	1.677	2.795	53.324	7.296
7	1.402	2.337	55.662	7.916
8	1.382	2.303	57.965	6.536
9	1.246	2.076	60.041	6.927
10	1.114	1.856	61.897	6.061
11	1.063	1.771	63.669	4.492
12	.979	1.632	65.300	6.644
13	.945	1.574	66.875	2.756
14	.882	1.469	68.344	5.775
15	.866	1.443	69.787	7.932
16	.823	1.372	71.159	2.703
17	.766	1.277	72.436	4.519
18	.744	1.239	73.676	2.887
19	.714	1.190	74.865	
20	.689	1.148	76.013	
21	.673	1.122	77.135	
22	.629	1.048	78.183	
23	.601	1.001	79.184	
24	.578	.964	80.148	

Extraction Method: Maximum Likelihood.

a When factors are correlated, sums of squared loadings cannot be added to obtain a total variance.

หมายเหตุ ตารางแสดงเฉพาะ 24 องค์ประกอบ

ตารางที่ 20 การวิเคราะห์องค์ประกอบของคำถามในแบบสอบถาม QOL-HAC

ด้าน	จำนวนคำถามเริ่มต้น	คำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบในเมทริกซ์รูปแบบ (Pattern matrix) มากกว่า 0.3 (ตัวเลขท้ายข้อคือน้ำหนักองค์ประกอบ)
1. มิติคุณภาพชีวิตโดยรวม	4	Q18.1(0.536), Q18.2(0.691), Q18.3(0.569), Q18.4(0.645)
2. มิติการนอนหลับพักผ่อน	3	Q2.2(0.863), Q2.3(0.800)
3. มิติการไม่พึ่งพิงยาเสพติด	3	Q3.1(0.538), Q3.2(0.661), Q3.3(0.927)
4. มิติอารมณ์ 4.1 ด้านความรู้สึกซึมเศร้า 4.2 ด้านความวิตกกังวล	6	 Q4.1(0.648), Q4.2(0.410) Q4.3(0.393), Q4.4(0.395), Q4.5(0.622), Q4.6(0.584)
5. มิติการนับถือตนเอง	4	Q5.1(0.816), Q5.2(0.976), Q5.3(0.645), Q5.4(0.580)
6. มิติการคิด ความจำ สมาธิ 6.1 มิติความจำ 6.2 มิติความคิดและสมาธิ	4	 Q6.1(0.736), Q6.4(0.841) Q6.2(0.760), Q6.3(0.792)
7. มิติการดำเนินชีวิตประจำวัน	3	แยกอยู่ในมิติอื่น
8. มิติการไม่ต้องพึ่งพิงการรักษา	3	Q8.1(0.452), Q8.2(0.780), Q8.3(0.579)
9 .มิติการทำงาน	4	Q9.1(0.676), Q9.2(0.803), Q9.3(0.469), Q9.4(0.378)
10. มิติเพศสัมพันธ์	3	Q10.1(0.263), Q10.3(0.446)
11. มิติครอบครัว	5	Q11.1(0.343), Q11.2(0.550), Q11.3(0.838), Q11.4(0.773), Q11.5(0.711)
12. มิติเพื่อนฝูง	4	Q12.1(0.402), Q12.2(0.715), Q12.3(0.560)
13. มิติแหล่งเงิน	3	Q13.1(0.463), Q13.2(0.851), Q13.3(0.852)
14. มิติความเป็นอิสระ ความปลอดภัย ความมั่นคงในชีวิต	4	Q14.1(0.266), Q14.4(0.248)
15. มิติสุขภาพและการรักษาจากสังคม	4	Q15.2(0.529), Q15.3(0.423), Q15.4(0.635)
16. มิติสภาพแวดล้อมที่พักอาศัย	3	Q16.1(0.456), Q16.2(0.871), Q16.3(0.810)
17. มิติจิตวิญญาณ	4	Q17.1(0.528), Q17.2(0.791), Q17.3(0.889), Q17.4(0.871)

Extraction Method: Maximum Likelihood. Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

a Rotation converged in 39 iterations.

ตารางที่ 21 Pattern Matrix ของแบบวัด QOL-HAC (แสดงเฉพาะน้ำหนักองค์ประกอบที่มากกว่า 0.20)

คำถาม	Factor																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Q15.4	.635																	
Q15.2	.529															.258		
RQ15.3	.423																	
RQ2.2		.863																
RQ2.3		.800																
Q17.3			.889															
Q17.4			.871															
Q17.2			.791															
Q17.1			.528															
Q5.2				-.976														
Q5.1				-.816														
Q5.3				-.645														
Q5.4				-.580											.203			
RQ13.3					-.852													
RQ13.2					-.851													
Q13.1					-.463													
Q16.2						.871												
Q16.3						.810												
Q16.1	.354					.456												
Q11.3							.838											
Q11.4							.773											
Q11.5							.711											
Q11.2							.550											
RQ11.1							.343											.266
RQ3.2								-.927										
RQ3.3								-.661										
RQ3.1								-.538										
Q18.2									.691									
Q18.4									.645									
Q18.3									.569									
Q18.1	.239								.536									
Q14.2																		
RQ6.4										-.841								
RQ6.1										-.736								
RQ8.2											-.780							
RQ8.3											-.579							
RQ8.1											-.452							
Q9.2												-.803						
Q9.1												-.676						
Q9.3												-.469						
Q9.4												-.378						
Q7.3												-.280						
RQ4.1													.648					
RQ4.2													.410				.300	
Q12.2														.715				
Q12.3														.560				

ตารางที่ 21 (ต่อ) Pattern Matrix ของแบบวัด QOL-HAC (แสดงเฉพาะน้ำหนักองค์ประกอบที่มากกว่า 0.20)

คำถาม	Factor																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Q12.1							.277							.402				
Q6.3															.792			
Q6.2															.760			
Q7.1													-.206		.372			
Q15.1																.534		
Q14.1																.266		
Q14.4																.248		
RQ4.5																	.622	
RQ4.6																	.584	
RQ4.4																	.395	
RQ4.3													.250				.393	
RQ12.4																		.465
RQ10.3																		.446
RQ10.1										-.206								.263

Extraction Method: Maximum Likelihood. Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.
a Rotation converged in 39 iterations.

จากตารางที่ 20 และ 21 จะเห็นว่ามิติของแบบวัดที่ประกอบด้วยคำถามครบตามที่กำหนดไว้ล่วงหน้ามี 9 มิติ คือ มิติการไม่พึ่งพิงยาเสพติด (Q3) มิติการนับถือตนเอง (Q5) มิติการไม่ต้องพึ่งพิงการรักษา (Q8) มิติการทำงาน (Q9) มิติครอบครัว (Q11) มิติแหล่งเงิน (Q13) มิติสภาพแวดล้อมที่พักอาศัย (Q16) มิติจิตวิญญาณ (Q17) และมิติคุณภาพชีวิตโดยรวม (Q18)

คำถามในมิติอารมณ์ (Q4.1-4.6) แยกกันอยู่ใน 2 ส่วน อาจแบ่งได้เป็น 2 มิติในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. มิติอารมณ์ด้านความรู้สึกซึมเศร้า ประกอบด้วยคำถาม Q4.1-4.2
2. มิติอารมณ์ด้านความวิตกกังวล ประกอบด้วยคำถาม Q4.3-4.6

คำถามในมิติความคิด ความจำ สมาธิ (Q6.1-6.4) แยกกันอยู่ใน 2 ส่วนในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อพิจารณาข้อคำถามอาจแบ่งได้ 2 มิติ คือ

1.มิติความจำ ประกอบด้วยคำถามจำนวน 2 ข้อ คือ Q6.1 (คุณรู้สึกว่าความจำของคุณไม่ดี) และ Q6.4 (คุณรู้สึกว่าคุณจำอะไรไม่ค่อยได้)

2. มิติความคิดและสมาธิ ประกอบด้วยคำถามจำนวน 2 ข้อ คือ Q6.2 (คุณคิดว่าคุณมีสติพอที่จะสามารถควบคุมตัวเองได้) และ Q6.3 (คุณมีสมาธิในการคิดหรือทำสิ่งต่าง ๆ ได้)

มิติการดำเนินชีวิตประจำวัน (Q7) มีคำถามทั้งหมด 3 ข้อ พบว่ามีการกระจายอยู่ในหลายมิติและส่วนใหญ่มีน้ำหนักองค์ประกอบต่ำยกเว้นในข้อ Q7.1 (คุณสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในการทำกิจวัตรประจำวัน (เช่น ล้างหน้า แปรงฟัน อาบน้ำ ฯลฯ)) แต่กระจายไปอยู่รวมกับมิติความคิดและสมาธิ และเมื่อพิจารณาจากความหมายของคำถามพบว่าไม่สามารถรวมกับมิติความคิดและสมาธิได้ จากเหตุผลข้างต้น

คิดว่าควรมีการพิจารณาตัดมิติการดำเนินชีวิตประจำวันออก เพราะผู้ป่วยที่มาบำบัดรักษายาเสพติดส่วนใหญ่สามารถช่วยเหลือตัวเองในการประกอบกิจวัตรประจำวันได้เป็นอย่างดี

มิติเพศสัมพันธ์ (Q10) มีคำถามทั้งหมด 3 ข้อ แต่ข้อ Q10.2 (คุณพอใจในชีวิตทางเพศของคุณ) ซึ่งมี loading ต่ำและถูกตัดออกไปตั้งแต่ตอนแรก ทำให้เหลือคำถามแค่ 2 ข้อ และในการวิเคราะห์พบว่าคำถามข้อ Q12.4(คุณรู้สึกว่าเพื่อน ๆ ไม่เห็นอกเห็นใจคุณ) เป็นคำถามในมิติเพื่อนฝูงอยู่รวมกับมิติเพศสัมพันธ์ และเมื่อพิจารณาจากความหมายจึงตัดคำถามในข้อ Q12.4 ออก ทำให้เหลือคำถามในมิติเพศสัมพันธ์ 2 ข้อ จึงไม่ได้ตัดคำถามในข้อ Q10.1(ความรู้สึกทางเพศของคุณลดลง) ออก ถึงแม้ว่า loading ต่ำกว่า 0.3 แต่น่าจะใช้วิธีปรับคำถามแทน

มิติความเป็นอิสระ ความปลอดภัย ความมั่นคงในชีวิตมีคำถามทั้งหมด 4 ข้อ ในข้อ Q14.3 (คุณรู้สึกกังวลในเรื่องความปลอดภัยของตัวคุณเอง) ซึ่งมี loading ต่ำและถูกตัดออกไปตั้งแต่ตอนแรก ทำให้เหลือคำถามแค่ 3 ข้อ และในการวิเคราะห์พบว่าคำถามข้อ Q15.1 (คุณได้รับการรักษาพยาบาลที่เพียงพอกับอาการหรือโรคที่เป็นอยู่) เป็นคำถามในมิติสุขภาพและการรักษาจากสังคมอยู่รวมกับมิติความเป็นอิสระ ความปลอดภัย ความมั่นคงในชีวิต แต่เมื่อพิจารณาจากความหมายจึงตัดคำถามในข้อนี้ออก ทำให้เหลือคำถามในมิตินี้เหลือคำถามเพียง 3 ข้อ ข้อ Q14.2 (คุณรู้สึกว่าชีวิตเป็นอิสระ) มี loading ต่ำกว่า 0.2 และรวมอยู่ในมิติอื่นจึงพิจารณาตัดออก สุดท้ายมิติความเป็นอิสระ ความปลอดภัย ความมั่นคงในชีวิตจึงเหลือคำถามเพียง 2 ข้อ ถึงแม้ว่า loading ต่ำกว่า 0.3 ไม่ได้พิจารณาตัดออกเพราะคำถามมีการเกาะกลุ่มกันจึงน่าจะใช้วิธีการปรับคำถามแทน

ส่วนในมิติอื่น ๆ เมื่อใช้เกณฑ์ 3 ข้อข้างต้นในการพิจารณา ทำให้มีคำถามทั้งหมด 9 ข้อต้องมีการตัดออกดังนี้

1. Q2.1 (คุณนอนหลับได้เต็มอิ่ม) ในมิติการนอนหลับพักผ่อน
2. Q7.1 (คุณสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในการทำกิจวัตรประจำวัน (เช่น ล้างหน้า แปรงฟัน อาบน้ำ ฯลฯ)) ในมิติการดำเนินชีวิตประจำวัน
3. Q7.2 (คุณมีความยุ่งยากในการประกอบกิจวัตรประจำวัน) ในมิติการดำเนินชีวิตประจำวัน
4. Q7.3 (คุณทำกิจวัตรประจำวันได้โดยไม่ต้องมีใครมาช่วยเหลือ) ในมิติการดำเนินชีวิตประจำวัน
5. Q10.2 (คุณพอใจในชีวิตทางเพศของคุณ) ในมิติเพศสัมพันธ์
6. Q12.4 (คุณรู้สึกว่าเพื่อน ๆ ไม่เห็นอกเห็นใจคุณ) ในมิติเพื่อนฝูง
7. Q14.2 (คุณรู้สึกว่าชีวิตเป็นอิสระ) ในมิติความเป็นอิสระ ความปลอดภัย ความมั่นคงในชีวิต
8. Q14.3 (คุณรู้สึกกังวลในเรื่องความปลอดภัยของตัวคุณเอง) ในมิติความเป็นอิสระ ความปลอดภัย ความมั่นคงในชีวิต
9. Q15.1 (คุณได้รับการรักษาพยาบาลที่เพียงพอกับอาการหรือโรคที่เป็นอยู่) ในมิติสุขภาพและการรักษาจากสังคม

โดยสรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบวัดพบว่ามีองค์ประกอบทั้งหมด 18 มิติ จากเดิมซึ่งตั้งสมมติฐานไว้ 18 มิติ ในมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาสามารถแยกได้เป็น 3 มิติทั้ง 3 ตัวยา มิติความคิด ความจำ สมาธิ แยกได้เป็น 2 มิติ และมิติอารมณ์สามารถแยกได้เป็น 2 มิติ ส่วนในมิติการดำเนินชีวิตประจำวันได้มีการพิจารณาตัดออก แบบวัดสุดท้ายมีคำถามทั้งหมด 55 ข้อ แบ่งเป็น 18 มิติใน 7 ด้าน และคำถามมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาแยกเฉพาะสารเสพติดแต่ละตัวอีก 3 มิติ ดังนี้

1. ด้านร่างกาย (Physical domain) ประกอบด้วยมิติต่าง ๆ 5 มิติ

<u>มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาเฉพาะผู้เสพเฮโรอีนแยกเป็น 3 มิติ</u> คือ

- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป (Absence of general withdrawal symptoms) มีคำถาม 8 ข้อ
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านระบบกล้ามเนื้อและกระดูก (Absence of muskelo-skeletal pain) มีคำถาม 2 ข้อ
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวช (Absence of psychiatric symptoms) มีคำถาม 7 ข้อ

<u>มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาเฉพาะผู้เสพยาบ้าแยกเป็น 3 มิติ</u> คือ

- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป (Absence of general withdrawal symptoms) มีคำถาม 6 ข้อ
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ (Absence of psychiatric symptoms) มีคำถาม 5 ข้อ
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน (Absence of hallucination symptoms) มีคำถาม 2 ข้อ

<u>มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาเฉพาะผู้เสพกัญชาแยกเป็น 3 มิติ</u> คือ

- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป (Absence of general withdrawal symptoms) มีคำถาม 7 ข้อ
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ (Absence of psychiatric symptoms) มีคำถาม 8 ข้อ
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน (Absence of hallucination symptoms) มีคำถาม 2 ข้อ

- มิติการนอนหลับพักผ่อน (Sleep and rest) มีคำถาม 2 ข้อ
- มิติการไม่พึ่งพิงยาเสพติด (Independence on narcotics) มีคำถาม 3 ข้อ

2. ด้านจิตใจ (Psychological domain) ประกอบด้วยมิติต่าง ๆ 5 มิติ

- มิติอารมณ์ด้านการปลอดจากความรู้สึกซึมเศร้า (Absence of depression) มีคำถาม 2 ข้อ

- มิติอารมณ์ด้านการปลอดจากความวิตกกังวล (Absence of anxiety) มีคำถาม 4 ข้อ
- มิติการนับถือตนเอง (Self-esteem) มีคำถาม 4 ข้อ
- มิติความจำ (Memory) มีคำถาม 2 ข้อ
- มิติความคิดและสมาธิ (Thinking and concentration) มีคำถาม 2 ข้อ

3. ด้านระดับความเป็นอิสระของบุคคล (Level of independence) ประกอบด้วยมิติต่าง ๆ 2 มิติ

- มิติการไม่ต้องพึ่งพิงการรักษา (Independence on treatment) มีคำถาม 3 ข้อ
- มิติการทำงาน (Work) มีคำถาม 4 ข้อ

4. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) ประกอบด้วยมิติต่าง ๆ 3 มิติ

- มิติเพศสัมพันธ์ (Sex) มีคำถาม 2 ข้อ
- มิติครอบครัว (Family) มีคำถาม 5 ข้อ
- มิติเพื่อนฝูง (Friend) มีคำถาม 3 ข้อ

5. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) ประกอบด้วยมิติต่าง ๆ 4 มิติ

- มิติแหล่งเงิน (Financial resources) มีคำถาม 3 ข้อ
- มิติความเป็นอิสระ ความปลอดภัย ความมั่นคงในชีวิต (Freedom, physical safety and security) มีคำถาม 2 ข้อ
- มิติสุขภาพและการรักษาจากสังคม (Health and social care) มีคำถาม 3 ข้อ
- มิติสภาพแวดล้อมที่พักอาศัย (Home environment) มีคำถาม 3 ข้อ

6. ด้านความเชื่อส่วนบุคคล (Spirituality religion/personal beliefs) ประกอบด้วย 1 มิติ

- มิติจิตวิญญาณ (Spiritual) มีคำถาม 4 ข้อ

7. คุณภาพชีวิตโดยรวม (Overall quality of life) มีคำถาม 4 ข้อ

คำถามทั้ง 55 ข้อและคำถามในมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาแยกเฉพาะสารเสพติดแต่ละตัวแสดงในภาคผนวก ก

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบวัด QOL-HAC และ SF-36

ตารางที่ 22 ความเที่ยง (Reliability) ของแบบวัด QOL-HAC และ SF-36

แบบวัดคุณภาพชีวิต QOL-HAC	จำนวนข้อ	N	Cronbach's α
คุณภาพชีวิตโดยรวม	4	1510	0.80
ด้านสุขภาพร่างกาย			
สารเสพติดเฮโรอีน			
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	8	503	0.90
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านระบบกล้ามเนื้อและกระดูก	2	505	0.91
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวช	7	504	0.89
สารเสพติดยาบ้า			
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	6	502	0.83
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ	5	499	0.89
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน	2	500	0.83
สารเสพติดกัญชา			
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	7	503	0.90
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ	8	503	0.95
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน	2	503	0.87
- มิติการนอนหลับพักผ่อน	2	1508	0.85
- มิติการไม่พึ่งพิงยาเสพติด	3	1506	0.82
ด้านจิตใจ			
- มิติอารมณ์ด้านการปลอดจากความรู้สึกซึมเศร้า	2	1509	0.76
- มิติอารมณ์ด้านการปลอดจากความวิตกกังวล	4	1508	0.82
- มิติการนับถือตนเอง	4	1507	0.90
- มิติความจำ	2	1507	0.77
- มิติความคิดและสมาธิ	2	1509	0.84
ด้านระดับของความเป็นอิสระ			
- มิติการไม่ต้องพึ่งพิงการรักษา	3	1504	0.72
- มิติการทำงาน	4	1505	0.82

ตารางที่ 22 (ต่อ) ความเที่ยง (Reliability) ของแบบวัด QOL-HAC และ SF-36

แบบวัดคุณภาพชีวิต QOL-HAC	จำนวนข้อ	N	Cronbach's α
<u>ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม</u>			
- มิติเพศสัมพันธ์	2	1503	0.60
- มิติครอบครัว	5	1504	0.83
- มิติเพื่อนฝูง	3	1505	0.74
<u>ด้านสิ่งแวดล้อม</u>			
- มิติแหล่งเงิน	3	1506	0.79
- มิติความเป็นอิสระ ความปลอดภัย ความมั่นคงในชีวิต	2	1507	0.59
- มิติสุขภาพและการรักษาจากสังคม	3	1507	0.73
- มิติสภาพแวดล้อมที่พักอาศัย	3	1507	0.82
<u>ด้านความเชื่อส่วนบุคคล</u>			
- มิติจิตวิญญาณ	4	1504	0.86
แบบวัดคุณภาพชีวิต SF-36	จำนวนข้อ	N	Cronbach's α
ด้านภาวะการทำงานของร่างกาย (PF)	10	1504	0.83
ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (RP)	4	1506	0.89
ด้านการทำหน้าที่ทางสังคม (SF)	2	1506	0.32
ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากปัญหาทางอารมณ์ (RE)	3	1503	0.85
ด้านความเจ็บปวด (BP)	2	1508	0.70
ด้านสุขภาพจิตทั่วไป (MH)	5	1506	0.70
ด้านพลังงาน (VT)	4	1506	0.48
ด้านสุขภาพทั่วไป (GH)	5	1386	0.80
คำถามเปรียบเทียบสุขภาพ (HT)	1	-	-

ตารางที่ 22 แบบวัด QOL-HAC มีค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's alpha ส่วนใหญ่สูงกว่า 0.7 ยกเว้น มิติเพศสัมพันธ์ (0.60) และมิติความเป็นอิสระ ความปลอดภัย ความมั่นคงในชีวิต (0.59)

แบบวัด SF-36 ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's alpha สูงกว่าหรือใกล้เคียงกับ 0.7 ในทุกมิติ ยกเว้น ด้านพลังงาน (0.48) และด้านการทำหน้าที่ทางสังคมมีความเที่ยงต่ำที่สุด (0.32)

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบความไวของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC

ตารางที่ 23 การทดสอบความไวของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC

คุณภาพชีวิตของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC	$\bar{x}$ ±SD วันที่ 1	$\bar{x}$ ±SD วันที่ 12	P-Value	Effect size
<u>อาการถอนพิษยาเฮโรอีน</u>				
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	2.85±0.66	4.11±0.60	<.001	2.53
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านระบบกล้ามเนื้อและกระดูก	2.24±0.82	3.48±0.86	<.001	2.20
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวช	2.66±0.70	4.20±0.39	<.001	3.50
<u>อาการถอนพิษยาบ้า</u>				
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	3.76±0.68	4.10±0.50	<.001	1.09
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ	3.45±0.83	3.85±0.65	0.001	0.87
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน	4.25±0.94	4.45±0.78	0.042	0.49
<u>อาการถอนพิษยากัญชา</u>				
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	3.08±1.14	4.59±0.42	<.001	1.49
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ	2.82±0.59	4.50±0.48	<.001	3.05
- มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน	4.20±0.87	4.89±0.26	<.001	0.89

หมายเหตุ

1. สถิติที่ใช้คือ Paired t-test โดย $\alpha = 0.05$
2. QOL-HAC ทุก scale คะแนนเต็มมีพิสัย 1-5
3. Effect size คำนวณจากสูตร D/s.d.

โดยที่ D หมายถึง ความแตกต่างของคะแนนระหว่างการวัด 2 ครั้ง

s.d. หมายถึง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความแตกต่างของคะแนนระหว่างการวัด 2 ครั้ง

ตารางที่ 23 แสดงความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC โดยเปรียบเทียบค่าคะแนนของกลุ่มตัวอย่างเฮโรอีน ยาบ้า และกัญชา จำนวน 21, 20 และ 22 ราย ตามลำดับ เมื่อเข้ารับการรักษาได้ 1 วัน และ 12 วัน พบว่าคะแนนจากแบบวัด QOL-HAC เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเข้ารับการรักษาได้ 12 วัน ในมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาทั้ง 3 ตัวยา

เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ Effect size ของ Cohen (1988) ที่ระบุว่า Effect size ประมาณ 0.2 ถือว่ามี Effect size ต่ำ Effect size ประมาณ 0.5 ถือว่ามี Effect size ปานกลาง Effect size มากกว่าหรือเท่ากับ 0.8 ถือว่ามีขนาดสูง สรุปได้ว่า ทุกมิติของทั้ง 3 ตัวยามี Effect size ขนาดสูง ยกเว้นมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอนในผู้ป่วยยาบ้า มี Effect size ขนาดปานกลาง

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความตรงของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC และ SF-36

1.ความตรงตามโครงสร้าง (Construct validity)

ตารางที่ 24 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตของอาการถอนพิษยา QOL-HAC และ SF–36 (N=505)

DAQOL	SF-36								
	PF	RP	BP	GH	SF	VT	RE	MH	HT
1.สารเสพติดเฮโรอีน									
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	.132 (P=.012)	.116 (P=.010)	.097 (P=.030)	.325 (P<.001)	.099 (P=.028)	.311 (P<.001)	.192 (P<.001)	.299 (P<.001)	.252 (P<.001)
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านระบบกล้ามเนื้อและกระดูก	.173 (P=.001)	.187 (P<.001)	.186 (P<.001)	.335 (P<.001)	.180 (P<.001)	.312 (P<.001)	.279 (P<.001)	.267 (P<.001)	.242 (P<.001)
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวช	.201 (P<.001)	.168 (P<.001)	.204 (P<.001)	.389 (P<.001)	.184 (P<.001)	.341 (P<.001)	.195 (P<.001)	.296 (P<.001)	.285 (P<.001)

ตารางที่ 24 (ต่อ) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตของ อาการถอนพิษยา QOL-HAC และ SF–36 (N=505)

DAQOL	SF-36								
	PF	RP	BP	GH	SF	VT	RE	MH	HT
2. สารเสพติดยาบ้า									
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	.303 (P<.001)	.366 (P<.001)	.177 (P<.001)	.349 (P<.001)	.181 (P<.001)	.236 (P<.001)	.340 (P<.001)	.298 (P<.001)	.115 (P=.010)
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ	.309 (P<.001)	.445 (P<.001)	.245 (P<.001)	.434 (P<.001)	.237 (P<.001)	.394 (P<.001)	.443 (P<.001)	.437 (P<.001)	.197 (P<.001)
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน	.197 (P<.001)	.230 (P<.001)	.201 (P<.001)	.324 (P<.001)	.086 (P=.054)	.256 (P<.001)	.244 (P<.001)	.280 (P<.001)	.192 (P<.001)

ตารางที่ 24 (ต่อ) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตของ อาการถอนพิษยา QOL-HAC และ SF–36 (N=505)

DAQOL	SF-36								
	PF	RP	BP	GH	SF	VT	RE	MH	HT
3.สารเสพติดกัญชา									
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	.394 (P<.001)	.221 (P<.001)	.232 (P<.001)	.366 (P<.001)	.172 (P<.001)	.291 (P<.001)	.213 (P<.001)	.294 (P<.001)	.267 (P<.001)
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ	.468 (P<.001)	.429 (P<.001)	.459 (P<.001)	.547 (P<.001)	.241 (P<.001)	.458 (P<.001)	.393 (P<.001)	.446 (P<.001)	.358 (P<.001)
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน	.462 (P<.001)	.422 (P<.001)	.437 (P=.001)	.470 (P<.001)	.150 (P=.001)	.377 (P<.001)	.389 (P=.004)	.380 (P<.001)	.254 (P<.001)

หมายเหตุ สถิติที่ใช้คือ Pearson Correlation Coefficient ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ α = 0.05

PF คือ ด้านภาวะการทำงานของร่างกาย
RP คือ ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย
RE คือ ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากปัญหาทางอารมณ์
GH คือ ด้านสุขภาพทั่วไป
SF คือ ด้านการทำหน้าที่ทางสังคม
VT คือ ด้านพลังงาน
MH คือ ด้านสุขภาพจิตทั่วไป
BP คือ ด้านความเจ็บปวด
HT คือ คำถามเปรียบเทียบสุขภาพ

ตารางที่ 24 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง อาการถอนพิษยา QOL-HAC กับ SF-36 พบว่า มีความสัมพันธ์กับมิติของ SF-36 ยกเว้น ในมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิต

เวชประเภทประสาทหลอน ของ QOL-HAC อาการถอนพิษยาบ้า กับ ด้านการทำหน้าที่ทางสังคมของ SF-36 เพียงมิติเดียว

ความสัมพันธ์ที่พบว่าเป็นไปในเชิงบวกตามที่วางสมมติฐานไว้ คือ

- สารเสพติดเฮโรอีน (ทั้ง 3 มิติ คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านระบบกล้ามเนื้อและกระดูก มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวช) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกตามสมมติฐานที่วางไว้กับทุกด้านของแบบวัด SF-36
- สารเสพติดยาบ้า (ทั้ง 3 มิติ คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกตามสมมติฐานที่วางไว้กับทุกด้านของแบบวัด SF-36 ยกเว้นด้านการทำหน้าที่ทางสังคมของแบบวัด SF-36
- สารเสพติดกัญชา (ทั้ง 3 มิติ คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกตามสมมติฐานที่วางไว้กับทุกด้านของแบบวัด SF-36

สรุปว่า อาการถอนพิษยา QOL-HAC มีความตรงเชิงโครงสร้าง เนื่องจากมีความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

2. Known-group validity

2.1 ความแตกต่างในกลุ่มผู้ป่วยซึ่งอยู่ในขั้นตอนการรักษาต่าง ๆ

ตารางที่ 25 ความแตกต่างในกลุ่มผู้ป่วยซึ่งอยู่ในระหว่างการรักษาในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้ง 4 รูปแบบ

คุณภาพชีวิตด้านอาการถอนพิษยาของแบบวัด QOL-HAC และ SF-36	ระดับคุณภาพชีวิตโดยเฉลี่ย				F-ratio	P-value
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4		
1.สารเสพติดเฮโรอีน	(N=155)	(N=134)	(N=98)	(N=118)	df1=3, df2=501	
Q1h	3.56±0.74[a]	3.60±0.81[a]	4.08±0.83[b]	4.56±0.53[c]	52.823	<.001
Q2h	2.77±1.09[a]	2.90±1.22[a]	3.39±1.25[b]	4.27±0.78[c]	48.559	<.001
Q3h	3.26±0.71[a]	3.24±0.88[a]	3.80±0.86[b]	4.62±0.42[c]	96.031	<.001
แบบวัด SF-36						
PF	78.45±17.31[a]	77.23±20.73[a]	75.57±20.22[a]	82.22±17.08[a]	1.254	.290
RP	75.98±33.93[a]	66.23±38.57[ab]	74.49±36.96[a]	83.05±29.76[ac]	4.943	.002
BP	65.69±15.85[a]	59.70±19.41[b]	63.06±20.86[a]	65.61±15.31[ac]	3.380	.018
GH	52.46±18.66[a]	52.27±21.76[a]	55.30±19.14[a]	67.16±17.09[b]	14.547	<.001
SF	61.68±18.95[a]	65.44±19.77[a]	63.82±19.25[a]	66.21±21.13[a]	1.381	.248
VT	49.95±15.87[a]	48.04±15.71[a]	46.45±17.57[a]	59.62±14.93[b]	15.868	<.001
RE	70.13±39.45[a]	65.17±41.26[a]	75.17±35.92[ab]	82.34±31.74[b]	4.724	.003
MH	51.83±20.03[a]	47.25±21.70[ab]	44.86±21.47[b]	66.36±17.93[c]	12.839	<.001
HT	50.81±30.00[a]	51.31±34.04[a]	57.73±36.15[a]	71.61±34.58[b]	10.431	<.001
2.สารเสพติดยาบ้า	(N=118)	(N=116)	(N=173)	(N=95)	df1=3, df2=498	
Q1a	3.96±0.68[a]	4.06±0.69[a]	4.11±0.67[a]	4.02±0.90[a]	1.050	.370
Q2a	3.89±0.94[ac]	3.72±0.92[a]	4.17±0.69[bc]	4.10±0.95[c]	7.144	<.001
Q3a	4.67±0.74[a]	4.56±0.82[a]	4.76±0.56[a]	4.74±0.63[a]	2.364	.070
แบบวัด SF-36						
PF	79.53±17.27[a]	80.52±16.84[a]	84.42±16.31[a]	84.57±14.21[a]	3.095	.027
RP	73.94±35.26[a]	69.83±34.34[a]	78.03±32.49[a]	79.21±30.43[a]	1.943	.122
BP	63.20±20.28[a]	62.07±17.14[a]	66.50±18.93[a]	65.92±16.37[a]	1.738	.158
GH	60.04±20.18[a]	60.86±20.45[a]	64.65±21.03[a]	66.77±18.41[a]	2.719	.044
SF	62.71±21.86[a]	61.85±22.04[a]	67.56±22.91[a]	69.21±23.55[a]	2.936	.033
VT	56.23±15.22[a]	55.22±16.35[a]	58.71±13.80[ab]	61.84±14.96[b]	4.099	.007
RE	68.93±38.67[ab]	66.67±37.56[a]	74.76±35.75[ab]	81.40±30.64[b]	3.558	.014

ตารางที่ 25 (ต่อ) ความแตกต่างในกลุ่มผู้ป่วยซึ่งอยู่ในระหว่างการรักษาในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้ง 4 รูปแบบ

คุณภาพชีวิตด้านอาการถอนพิษยาของแบบวัด QOL-HAC และ SF-36	ระดับคุณภาพชีวิตโดยเฉลี่ย				F-ratio	P-value
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4		
	(N=118)	(N=116)	(N=173)	(N=95)	df1=3, df2=498	
MH	58.76±16.46[a]	57.93±14.43[a]	61.62±15.39[a]	67.05±15.52[b]	7.283	<.001
HT	63.98±34.83[a]	63.36±32.04[a]	76.59±30.28[b]	80.53±25.57[b]	9.200	<.001
3.สารเสพติดกัญชา	(N=101)	(N=110)	(N=209)	(N=83)	df1=3, df2=499	
Q1m	3.84±0.76[a]	3.70±1.06[a]	4.19±0.84[b]	4.47±0.40[c]	17.898	<.001
Q2m	3.92±0.68[a]	3.38±0.83[b]	4.18±1.03[c]	4.77±0.42[d]	45.571	<.001
Q3m	4.21±0.82[ab]	4.35±0.99[ab]	4.45±1.06[b]	4.80±0.45[c]	6.722	<.001
<u>แบบวัด SF-36</u>						
PF	81.00±19.62[a]	75.52±24.06[a]	75.89±26.10[a]	83.920±14.85[a]	2.556	.055
RP	81.25±31.26[a]	76.36±36.60[abc]	69.08±39.85[b]	88.86±22.17[ac]	7.130	<.001
BP	64.95±17.87[a]	63.70±19.33[a]	60.99±21.87[ab]	69.01±14.29[ac]	3.545	.015
GH	67.31±19.43[a]	52.13±21.49[b]	59.07±27.18[b]	68.43±18.41[a]	8.911	<.001
SF	67.09±22.16[a]	59.50±18.88[b]	64.48±19.92[ab]	68.07±22.11[a]	3.410	.017
VT	57.50±13.72[a]	44.73±18.52[b]	49.76±18.46[b]	58.22±17.88[a]	14.076	<.001
RE	82.18±32.51[a]	71.82±38.89[ab]	69.39±41.29[b]	82.28±30.59[a]	4.008	.008
MH	59.34±16.62[a]	40.76±22.11[b]	51.00±22.72[c]	57.83±19.30[ac]	16.864	<.001
HT	66.00±31.29[ac]	47.27±32.72[b]	62.62±34.49[a]	74.10±32.54[c]	11.416	<.001

หมายเหตุ สถิติที่ใช้คือ one way ANOVA วิเคราะห์ Post-hoc ใช้วิธี Tukey's test ที่ระดับนัยสำคัญ

$\alpha = 0.05$

a , b , c, d แสดงความแตกต่างในแต่ละกลุ่ม ตัวเลขที่มีอักษรห้อยเหมือนกัน เช่น a เหมือนกัน หมายถึง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มที่ 1 คือ ผู้ป่วยนอกระยะถอนพิษยา

กลุ่มที่ 2 คือ ผู้ป่วยในระยะถอนพิษยา

กลุ่มที่ 3 คือ ผู้ป่วยในขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพ

กลุ่มที่ 4 คือ ผู้ป่วยระยะติดตามผล

Q1h คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป

Q2h คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านระบบกล้ามเนื้อและกระดูก

Q3hคือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวช

Q1a คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป

Q2a คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ

Q3a คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน

Q1m คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป

Q2m คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ

Q3m คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน

PF คือ ด้านภาวะการทำงานของร่างกาย VT คือ ด้านพลังงาน

RP คือ ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย MH คือ ด้านสุขภาพจิตทั่วไป

RE คือ ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากปัญหาทางอารมณ์ BP คือ ด้านความเจ็บปวด

GH คือ ด้านสุขภาพทั่วไป HT คือ คำถามเปรียบเทียบสุขภาพ

SF คือ ด้านการทำหน้าที่ทางสังคม

ตารางที่ 25 แสดงความแตกต่างของคุณภาพชีวิตด้านอาการถอนพิษยา

กลุ่มผู้ป่วยเฮโรอีนซึ่งอยู่ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการรักษาทั้ง 4 รูปแบบ ข้อมูลจากแบบวัด QOL-HAC พบว่าผู้ป่วยกลุ่มที่ 3 หรือผู้ป่วยระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและผู้ป่วยกลุ่มที่ 4 หรือผู้ป่วยระยะติดตามผลมีคุณภาพชีวิตแตกต่างจากผู้ป่วยทุกกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญในทุกมิติ ข้อมูลจากแบบวัด SF-36 พบว่าผู้ป่วยกลุ่มที่ 4 คือ ผู้ป่วยระยะติดตามผลมีคุณภาพชีวิตแตกต่างจากผู้ป่วยในกลุ่มที่ 2 หรือผู้ป่วยในระยะถอนพิษยาอย่างมีนัยสำคัญในทุกด้าน ยกเว้นด้านภาวะการทำงานของร่างกาย (PF) และด้านการทำหน้าที่ทางสังคม (SF)

กลุ่มผู้ป่วยยาบ้าซึ่งอยู่ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการรักษาทั้ง 4 รูปแบบ ข้อมูลจากแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC พบว่าผู้ป่วยกลุ่มที่ 4 หรือผู้ป่วยระยะติดตามผลมีคุณภาพชีวิตแตกต่างจากผู้ป่วยกลุ่มที่ 2 หรือผู้ป่วยในระยะถอนพิษยาในมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจส่วนมิติอื่นไม่มีความแตกต่างทั้งนี้อาจเนื่องจากมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป (Q1a) ผู้ป่วยที่เสพยาบ้ามีอาการถอนพิษยาทางด้านร่างกายไม่ค่อยชัดเจน ทำให้ไม่เห็นความความแตกต่างของผู้ป่วยทั้ง 4 กลุ่ม ส่วนมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวช (Q3a) ผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตเวชเนื่องจากยาเสพติดแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตเวชเนื่องมาจากการใช้ยาเสพติดและเมื่อหยุดใช้ยาเสพติดใช้เวลารักษาประมาณ 1 เดือนอาการเหล่านี้ก็จะหายไป และอีกประเภทคือ ผู้ป่วยที่มีแนวโน้มที่จะมีอาการทางจิตอยู่แล้ว เมื่อใช้ยาเสพติด ๆ จะเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดอาการทางจิตเวช ผู้ป่วยประเภทนี้อาจต้องใช้เวลาในการรักษาอาการทางจิตเวชนานเป็นปี ๆ ทำให้ไม่เห็นความแตกต่างของค่าคะแนนในมิตินี้ ข้อมูลจากแบบวัด SF-36 พบว่าผู้ป่วยกลุ่มที่ 4 คือ ผู้ป่วยระยะติดตามผลมีคุณภาพชีวิตแตกต่างจากผู้ป่วยในกลุ่มที่ 2 หรือผู้ป่วยในระยะถอนพิษยาอย่างมีนัยสำคัญในด้านพลังงาน (VT) ด้าน

บทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากปัญหาทางอารมณ์ (RE) ด้านสุขภาพจิตทั่วไป (MH) และคำถามเปรียบเทียบสุขภาพ (HT)

กลุ่มผู้ป่วยกัญชาซึ่งอยู่ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการรักษาทั้ง 4 รูปแบบ ข้อมูลจากแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC พบว่าผู้ป่วยกลุ่มที่ 4 หรือผู้ป่วยระยะติดตามผลมีคุณภาพชีวิตแตกต่างจากผู้ป่วยทุกกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญในทุกมิติ ข้อมูลจากแบบวัด SF-36 พบว่าผู้ป่วยกลุ่มที่ 4 คือ ผู้ป่วยระยะติดตามผลมีคุณภาพชีวิตแตกต่างจากผู้ป่วยในกลุ่มที่ 2 หรือผู้ป่วยในระยะถอนพิษยาอย่างมีนัยสำคัญในด้านการทำหน้าที่ทางสังคม (SF) และด้านสุขภาพจิตทั่วไป (MH) และผู้ป่วยกลุ่มที่ 4 มีคุณภาพชีวิตแตกต่างจากผู้ป่วยในกลุ่มที่ 3 หรือผู้ป่วยในขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างมีนัยสำคัญในทุกด้าน ยกเว้นด้านภาวะการทำงานของร่างกาย (PF) ด้านการทำหน้าที่ทางสังคม (SF) และด้านสุขภาพจิตทั่วไป (MH)

ตารางที่ 26 ค่า Effect size ของความแตกต่างในกลุ่มผู้ป่วยซึ่งอยู่ในระหว่างการรักษาในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้ง 4 รูปแบบ

คุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ของแบบวัด QOL-HAC และ SF-36	Effect size (W^2)
<u>สารเสพติดเฮโรอีน</u>	
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	0.241
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านระบบกล้ามเนื้อและกระดูก	0.225
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวช	0.366
<u>แบบวัด SF-36</u>	
ด้านภาวะการทำงานของร่างกาย (PF)	.010
ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (RP)	.029
ด้านความเจ็บปวด (BP)	.020
ด้านสุขภาพทั่วไป (GH)	.092
ด้านการทำหน้าที่ทางสังคม (SF)	.008
ด้านพลังงาน (VT)	.087
ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากปัญหาทางอารมณ์ (RE)	.028
ด้านสุขภาพจิตทั่วไป (MH)	.072
คำถามเปรียบเทียบสุขภาพ (HT)	.059
<u>สารเสพติดยาบ้า</u>	
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	0.006
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ	0.041
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน	0.014
<u>แบบวัด SF-36</u>	
ด้านภาวการณ์ทำงานของร่างกาย (PF)	.019
ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (RP)	.012
ด้านความเจ็บปวด (BP)	.010
ด้านสุขภาพทั่วไป (GH)	.016
ด้านการทำหน้าที่ทางสังคม (SF)	.017
ด้านพลังงาน (VT)	.024
ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากปัญหาทางอารมณ์ (RE)	.021
ด้านสุขภาพจิตทั่วไป (MH)	.042

ตารางที่ 26 (ต่อ) ค่า Effect size ของความแตกต่างในกลุ่มผู้ป่วยซึ่งอยู่ในระหว่างการรักษาในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้ง 4 รูปแบบ

คุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ของแบบวัด QOL-HAC และ SF-36	Effect size (W^2)
คำถามเปรียบเทียบสุขภาพ (HT)	.053
<u>สารเสพติดกัญชา</u>	
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	0.097
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ	0.215
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน	0.039
<u>แบบวัด SF-36</u>	
ด้านภาวการณ์ทำงานของร่างกาย (PF)	.020
ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (RP)	.041
ด้านความเจ็บปวด (BP)	.021
ด้านสุขภาพทั่วไป (GH)	.058
ด้านการทำหน้าที่ทางสังคม (SF)	.020
ด้านพลังงาน (VT)	.078
ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากปัญหาทางอารมณ์ (RE)	.024
ด้านสุขภาพจิตทั่วไป (MH)	.092
คำถามเปรียบเทียบสุขภาพ (HT)	.064

เมื่อพิจารณาตารางที่ 26 จากเกณฑ์ Effect size ของ Cohen (1988) ซึ่งระบุว่าถ้า

Effect size (W^2) = 0.010 แสดงว่า Effect size ต่ำ

Effect size (W^2) = 0.059 แสดงว่า Effect size ปานกลาง

Effect size (W^2) = 0.138 แสดงว่า Effect size สูง

พบว่าเมื่อเปรียบเทียบค่า Effect size ของแบบวัด QOL-HAC อาการถอนพิษยา และ SF-36

- สารเสพติดเฮโรอีนอาการถอนพิษยาของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC ทั้ง 3 มิติ คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป (0.241) มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านระบบกล้ามเนื้อและกระดูก (0.225) มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวช (0.366) มี effect size ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับมิติของ SF-36 ด้านภาวะการทำงานของร่างกาย (PF) (.010) ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (RP) (0.029) ด้านความเจ็บปวด (BP) (0.020) และด้านพลังงาน (VT) (0.087) พบว่าแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC มี effect size มากกว่า SF-36

- สารเสพติดยาบ้าอาการถอนพิษยาของแบบวัด QOL-HAC ทั้ง 3 มิติ คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป (0.006) มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ (0.041) มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน (0.014) มี effect size ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับมิติของ SF-36 ด้านภาวการณ์ทำงานของร่างกาย (PF) (.019) ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (RP) (0.012) ด้านความเจ็บปวด (BP) (0.010) และด้านพลังงาน (VT) (0.024) พบว่าแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC มี effect size มากกว่า SF-36

- สารเสพติดกัญชาอาการถอนพิษยาของแบบวัด QOL-HAC ทั้ง 3 มิติ คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป (0.097) มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ (0.215) มี effect size ในระดับปานกลางและสูง ส่วนมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน (0.039) มี effect size ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับมิติของ SF-36 ด้านภาวะการทำงานของร่างกาย (PF) (.020) ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (RP) (0.041) ด้านความเจ็บปวด (BP) (0.021) และด้านพลังงาน (VT) (0.078) พบว่าแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC มี effect size มากกว่า SF-36

โดยรวมพบว่าคุณภาพชีวิตของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC มี Effect size มากกว่าแบบวัด SF-36 และอยู่ในระดับสูง ยกเว้นมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน ของสารเสพติดกัญชา และทั้ง 3 มิติของสารเสพติดยาบ้ามี effect size ในระดับต่ำ แสดงว่า ความสามารถในการจำแนกความแตกต่างของกลุ่มที่อยู่ในขั้นตอนการรักษาต่าง ๆ ของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC ได้ดีกว่า แบบวัด SF-36

2.2 ความแตกต่างตามจำนวนครั้งในการรักษา

ตารางที่ 27 ความแตกต่างในกลุ่มผู้ป่วยซึ่งจำนวนครั้งในการรักษาต่างกัน

คุณภาพชีวิตด้านอาการถอนพิษยา ของแบบวัด QOL-HAC และ SF-36	ระดับคุณภาพชีวิตโดยเฉลี่ย			F-ratio	P-value
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3		
1.สารเสพติดเฮโรอีน	(N=253)	(N=173)	(N=79)	df1=2, df2=502	
Q1h	4.09±0.78 [a]	3.78±0.84 [b]	3.59±0.88 [b]	13.913	<.001
Q2h	3.46±1.26 [a]	3.14±1.21 [b]	2.98±1.20 [b]	6.288	.002
Q3h	3.92±0.88 [a]	3.57±0.87 [b]	3.12±0.93 [c]	26.927	<.001
<u>แบบวัด SF-36</u>					
PF	79.50±18.21 [a]	81.18±18.03 [a]	73.33±21.56 [a]	2.978	.052
RP	76.19±34.27 [a]	72.69±36.29 [a]	74.68±36.82 [a]	.503	.605
BP	63.02±17.89 [a]	62.85±18.46 [a]	66.95±16.53 [a]	1.631	.197
GH	58.51±21.46 [a]	55.35±19.03 [a]	51.72±17.15 [a]	3.086	.047
SF	64.56±21.15 [a]	63.66±20.15 [a]	63.96±15.83 [a]	.106	.900
VT	52.98±17.32 [a]	50.40±15.31 [ab]	46.01±16.39 [b]	5.459	.005
RE	72.86±38.39 [a]	70.93±38.08 [a]	75.64±37.09 [a]	.420	.658
MH	52.71±21.34 [a]	51.83±19.28 [a]	45.06±22.86 [b]	4.056	.018
HT	59.23±36.49 [a]	58.82±32.55 [a]	46.84±31.36 [b]	4.211	.015
2.สารเสพติดยาบ้า	(N=380)	(N=108)	(N=14)	df1=2, df2=499	
Q1a	4.09±0.71 [a]	3.93±0.72 [a]	3.65±1.09 [a]	4.171	.016
Q2a	4.02±0.85 [a]	3.88±0.90 [a]	3.81±1.21 [a]	1.399	.248
Q3a	4.71±0.69 [a]	4.64±0.67 [a]	4.50±0.65 [a]	1.004	.367
<u>แบบวัด SF-36</u>					
PF	82.59±15.92 [a]	81.95±17.86 [a]	78.46±18.75 [a]	.436	.647
RP	76.25±32.39 [a]	72.45±36.96 [a]	75.00±29.42 [a]	.546	.580
BP	65.45±18.18 [a]	61.71±19.35 [a]	63.39±17.64 [a]	1.765	.172
GH	63.27±19.42 [a]	62.82±22.53 [a]	59.62±27.50 [a]	.212	.801
SF	65.63±22.33 [a]	64.81±23.87 [a]	64.29±25.88 [a]	.071	.932
VT	57.81±15.01 [a]	57.85±14.91 [a]	61.25±19.73 [a]	.351	.704
RE	72.81±36.45 [a]	73.46±35.81 [a]	66.67±36.98 [a]	.271	.805
MH	61.44±15.35 [a]	59.61±16.64 [a]	64.14±19.33 [a]	.833	.436
HT	70.72±31.87 [a]	72.92±31.72 [a]	75.00±30.01 [a]	.296	.744

ตารางที่ 27 (ต่อ) ความแตกต่างในกลุ่มผู้ป่วยซึ่งจำนวนครั้งในการรักษาต่างกัน

คุณภาพชีวิตด้านอาการถอนพิษยา ของแบบวัด QOL-HAC และ SF-36	ระดับคุณภาพชีวิตโดยเฉลี่ย			F-ratio	P-value
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3		
3.สารเสพติดกัญชา	(N=423)	(N=66)	(N=14)	df1=2, df2=500	
Q1m	4.08±0.85 [a]	3.86±0.96 [a]	4.17±0.68 [a]	2.071	.127
Q2m	4.09±0.92 [a]	3.75±1.13 [b]	4.26±0.87 [ab]	4.129	.017
Q3m	4.51±0.88 [a]	4.05±1.20 [b]	4.11±0.84 [ab]	8.014	<.001
<u>แบบวัด SF-36</u>					
PF	79.46±21.89[a]	71.14±28.61[b]	81.25±18.66[a]	3.250	.040
RP	78.81±33.72[a]	59.47±43.80[b]	83.93±31.94[ac]	8.959	<.001
BP	64.65±18.36[a]	57.23±25.80[b]	65.54±18.06[ab]	4.201	.016
GH	62.07±22.73[a]	55.00±30.81[a]	58.64±18.99[a]	2.363	.095
SF	65.02±20.78[a]	61.92±20.54[a]	62.50±19.22[a]	.690	.502
VT	52.29±17.60[a]	46.78±20.76[a]	53.27±21.68[a]	2.683	.064
RE	76.79±36.37[a]	60.61±44.11[a]	73.81±39.61[ab]	5.296	.005
MH	52.52±21.33[a]	45.48±24.49[b]	50.62±24.27[ab]	2.975	.052
HT	62.83±33.66[a]	56.44±36.24[a]	57.14±39.75[a]	1.132	.323

หมายเหตุ สถิติที่ใช้คือ one way ANOVA วิเคราะห์ Post-hoc ใช้วิธี Tukey's test ที่ระดับนัยสำคัญ α = 0.05

a , b, c แสดงความแตกต่างในแต่ละกลุ่ม ตัวเลขที่มีอักษรห้อยเหมือนกัน เช่น a เหมือนกัน หมายถึงไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มที่ 1 คือ ผู้ป่วยซึ่งเข้าบำบัดรักษายาเสพติดจำนวน 1 ครั้ง

กลุ่มที่ 2 คือ ผู้ป่วยซึ่งเข้าบำบัดรักษายาเสพติดจำนวน 2-5 ครั้ง

กลุ่มที่ 3 คือ ผู้ป่วยซึ่งเข้าบำบัดรักษายาเสพติดมากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป

Q1h คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป

Q2h คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านระบบกล้ามเนื้อและกระดูก

Q3hคือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวช

Q1a คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป

Q2a คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ

Q3a คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน

Q1m คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป

Q2m คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ

Q3m คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน

PF คือ ด้านภาวะการทำงานของร่างกาย VT คือ ด้านพลังงาน

RP คือ ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย MH คือ ด้านสุขภาพจิตทั่วไป

RE คือ ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากปัญหาทางอารมณ์ BP คือ ด้านความเจ็บปวด

GH คือ ด้านสุขภาพทั่วไป HT คือ คำถามเปรียบเทียบสุขภาพ

SF คือ ด้านการทำหน้าที่ทางสังคม

จากตารางที่ 27 พบว่า ในผู้ป่วยเฮโรอีนกลุ่มที่ 1 (ผู้ป่วยซึ่งเข้ารับการบำบัดรักษา 1 ครั้ง) มีคะแนนในแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC สูงสุด โดยสูงกว่ากลุ่มที่ 2 (ผู้ป่วยซึ่งเข้ารับการบำบัดรักษา 2-5 ครั้ง) และกลุ่มที่ 3 (ผู้ป่วยซึ่งเข้ารับการบำบัดรักษามากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกมิติ ข้อมูลจากแบบวัด SF-36 พบว่าผู้ป่วยกลุ่มที่ 1 (ผู้ป่วยซึ่งเข้ารับการบำบัดรักษา 1 ครั้ง) มีคะแนนสูงกว่าผู้ป่วยกลุ่มที่ 3 (ผู้ป่วยซึ่งเข้ารับการบำบัดรักษามากกว่า 5 ครั้ง) อย่างมีนัยสำคัญในด้านพลังงาน (VT) ด้านสุขภาพจิตทั่วไป (MH) และคำถามเปรียบเทียบสุขภาพ (HT)

กลุ่มผู้ป่วยยาบ้าและกลุ่มผู้ป่วยกัญชา ผู้ป่วยกลุ่มที่ 1 (ผู้ป่วยซึ่งเข้ารับการบำบัดรักษา 1 ครั้ง) มีคะแนนในแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC สูงสุด โดยสูงกว่ากลุ่มที่ 2 (ผู้ป่วยซึ่งเข้ารับการบำบัดรักษา 2-5 ครั้ง) และกลุ่มที่ 3 (ผู้ป่วยซึ่งเข้ารับการบำบัดรักษามากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป) แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกมิติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากยาบ้าและกัญชาอาการถอนพิษยาไม่ค่อยรุนแรงทำให้จำนวนครั้งในการบำบัดรักษามีผลต่อมิติเหล่านี้แต่ไม่ชัดเจน ข้อมูลจากแบบวัด SF-36 พบว่าผู้ป่วยยาบ้าทุกกลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนผู้ป่วยกัญชาพบว่ากลุ่มที่ 1 (ผู้ป่วยซึ่งเข้ารับการบำบัดรักษา 1 ครั้ง) มีคะแนนสูงกว่าผู้ป่วยกลุ่มที่ 2 (ผู้ป่วยซึ่งเข้ารับการบำบัดรักษา 2-5 ครั้ง) อย่างมีนัยสำคัญในด้านภาวะการทำงานของร่างกาย (PF) ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (RP) และด้านความเจ็บปวด (BP)

ตารางที่ 28 ค่า Effect size ของความแตกต่างในกลุ่มผู้ป่วยซึ่งจำนวนครั้งในการรักษาต่างกัน

คุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ของแบบวัด QOL-HAC และ SF-36	Effect size (W^2)
<u>สารเสพติดเฮโรอีน</u>	
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	0.053
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านระบบกล้ามเนื้อและกระดูก	0.024
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวช	0.097
<u>แบบวัด SF-36</u>	
ด้านภาวการณ์ทำงานของร่างกาย (PF)	.016
ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (RP)	.002
ด้านความเจ็บปวด (BP)	.006
ด้านสุขภาพทั่วไป (GH)	.014
ด้านการทำหน้าที่ทางสังคม (SF)	<.001
ด้านพลังงาน (VT)	.021
ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากปัญหาทางอารมณ์ (RE)	.002
ด้านสุขภาพจิตทั่วไป (MH)	.016
คำถามเปรียบเทียบสุขภาพ (HT)	.017
<u>สารเสพติดยาบ้า</u>	
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	0.016
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ	0.006
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน	0.004
<u>แบบวัด SF-36</u>	
ด้านภาวการณ์ทำงานของร่างกาย (PF)	.002
ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (RP)	.002
ด้านความเจ็บปวด (BP)	.007
ด้านสุขภาพทั่วไป (GH)	.001
ด้านการทำหน้าที่ทางสังคม (SF)	<.001
ด้านพลังงาน (VT)	.001
ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากปัญหาทางอารมณ์ (RE)	.001
ด้านสุขภาพจิตทั่วไป (MH)	.003
คำถามเปรียบเทียบสุขภาพ (HT)	.001

ตารางที่ 28 (ต่อ) ค่า Effect size ของความแตกต่างในกลุ่มผู้ป่วยซึ่งจำนวนครั้งในการรักษาต่างกัน

คุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ของแบบวัด QOL-HAC และ SF-36	Effect size (W^2)
<u>สารเสพติดกัญชา</u>	
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป	0.008
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ	0.016
มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน	0.031
<u>แบบวัด SF-36</u>	
ด้านภาวการณ์ทำงานของร่างกาย (PF)	.017
ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (RP)	.035
ด้านความเจ็บปวด (BP)	.017
ด้านสุขภาพทั่วไป (GH)	.011
ด้านการทำหน้าที่ทางสังคม (SF)	.003
ด้านพลังงาน (VT)	.011
ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากปัญหาทางอารมณ์ (RE)	.021
ด้านสุขภาพจิตทั่วไป (MH)	.012
คำถามเปรียบเทียบสุขภาพ (HT)	.005

เมื่อพิจารณาตารางที่ 28 จากเกณฑ์ Effect size ของ Cohen (1988) พบว่าเมื่อเปรียบเทียบค่า Effect size ของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC และ SF-36

- สารเสพติดเฮโรอีนอาการถอนพิษยาของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC ทั้ง 3 มิติ คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป (0.053) มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวช (0.097) มี effect size ในระดับปานกลาง ส่วนมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านระบบกล้ามเนื้อและกระดูก (0.024) มี effect size ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับมิติของ SF-36 ด้านภาวะการทำงานของร่างกาย (PF) (.016) ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (RP) (0.002) ด้านความเจ็บปวด (BP) (0.006) และด้านพลังงาน (VT) (0.021) พบว่าแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC มี effect size มากกว่า SF-36

- สารเสพติดยาบ้าอาการถอนพิษยาของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC ทั้ง 3 มิติ คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป (0.016) มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ (0.006) มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน (0.004) มี effect size ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับมิติของ SF-36 ด้านภาวะการทำงานของร่างกาย (PF) (.002) ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (RP) (0.002) ด้านความเจ็บปวด (BP) (0.007) และด้านพลังงาน (VT) (0.001) พบว่าแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC มี effect size มากกว่า SF-36

- สารเสพติดกัญชาอาการถอนพิษยาของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC ทั้ง 3 มิติ คือ มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไป (0.008) มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตใจ (0.016) มิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวชประเภทประสาทหลอน (0.031) มี effect size ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับมิติของ SF-36 ด้านภาวะการทำงานของร่างกาย (PF) (0.017) ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (RP) (0.035) ด้านความเจ็บปวด (BP) (0.017) และด้านพลังงาน (VT) (0.011) พบว่าแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC มี effect size ไม่ต่างกับ SF-36

โดยรวมพบว่าคุณภาพชีวิตของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC มี Effect size มากกว่าแบบวัด SF-36 และอยู่ในระดับต่ำ ยกเว้นมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางกายทั่วไปและมิติการปลอดจากอาการถอนพิษยาด้านอาการทางจิตเวช ของสารเสพติดเฮโรอีน มี effect size ในระดับสูง แสดงว่าความสามารถในการจำแนกความแตกต่างของกลุ่มผู้ป่วยซึ่งจำนวนครั้งในการรักษาต่างกันของแบบวัดอาการถอนพิษยา QOL-HAC จำแนกได้ดีกว่า แบบวัด SF-36